ÇINARALTI

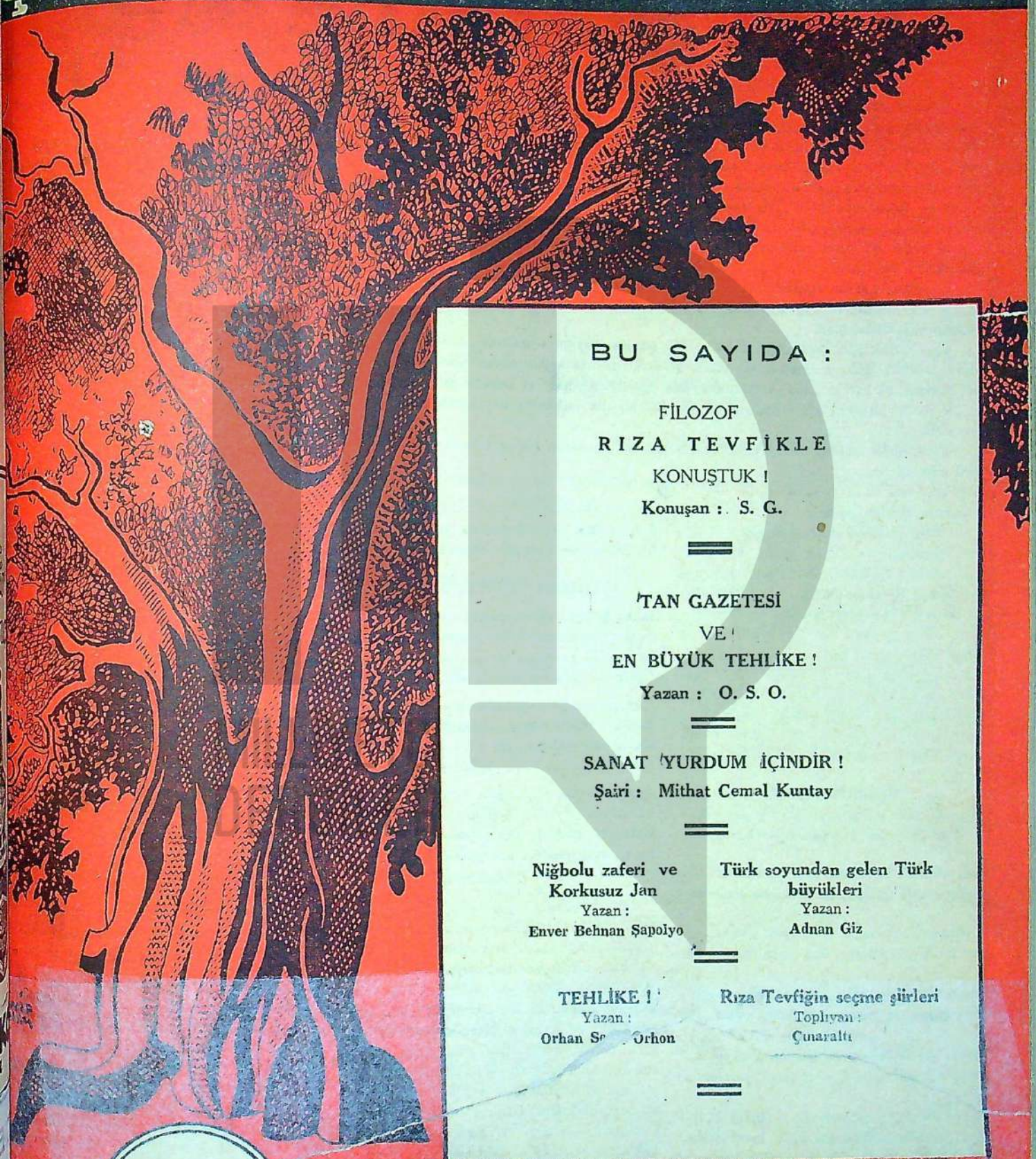

BU SAYIDA :

FİLOZOF
RIZA TEVFİKLE
KONUŞTUK !
Konuşan : S. G.

TAN GAZETESİ
VE
EN BÜYÜK TEHLİKE !
Yazan : O. S. O.

SANAT YURDUM İÇİNDİR !
Şairi : Mithat Cemal Kuntay

Niğbolu zaferi ve Korkusuz Jan
Yazan :
Enver Behnan Şapolyo

Türk soyundan gelen Türk büyükleri
Yazan :
Adnan Giz

TEHLİKE !
Yazan :
Orhan Se[illegible] Orhon

Rıza Tevfiğin seçme şiirleri
Toplıyan :
Çınaraltı

Sayı : 93
Kuruş : 15

HAFTALIK
FİKİR VE SANAT

ORHAN SEYFİ ORHON

Kulaktan Kulağa

Orhan Seyfi Orhon'un ince, alaycı, nükteli, müstehzî yazıları, hicivleri, tenkidleri, takılmaları (Kulaktan kulağa) adile bir cilt halinde pek yakında çıkıyor.

«Çınaraltı Yayını»nın 5 inci kitabı — Fiati: 50 kuruş.

Siparişlerinizi şimdiden «Çınaraltı» idaresine bildiriniz.

Adres: İstanbul, Ankara caddesi, No. 47. Çınaraltı.

7 TEMMUZ

Deniz mevsimi başlıyor. Plâjda, güneş banyosundan sonra denize girmek, neşeyle dans etmek, ve rahat bir uyku uyumak için bir

Millî Piyango

bileti almalısınız. Bir mevsimin bütün sevinci bu biletlerin içindedir.

Basıldığı yer:
Cumhuriyet Matbaası — İstanbul

Sahibi ve Neşriyat Müdürü:
Orhan Seyfi Orhon

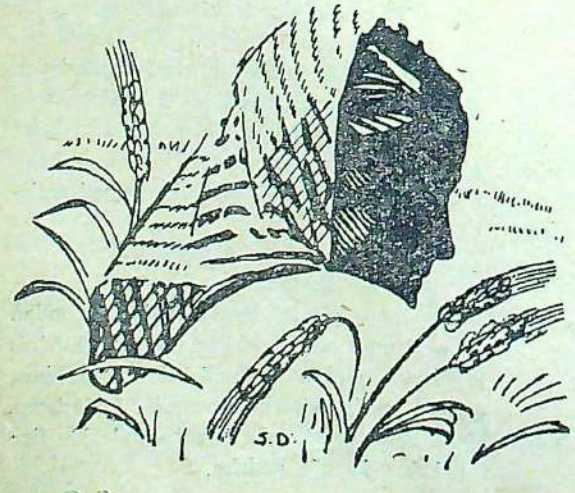

Yaylâ Türküsü

Şairi : Halide Nusret Zorlutuna

FİATI : 50 KURUŞ

En sanatkâr, en hassas kadın şairimiz Halide Nusret Zorlutuna'nın en güzel şiirlerini bir araya toplayan bu nefis şiir mecmuası «Çınaraltı Yayını» nın dördüncü kitabı olarak çıktı.

Mevcudu azalmıştır.

Umumî satış yeri: İstanbul Ankara caddesi No. 47 Çınaraltı idarehanesi

Konuşmalar

«ÇINARALTI» NA

Yazı Gönderen Sayın Okurlarımıza

Şimdiye kadar genç ve sanatkâr okurlarımızın gönderdiği yazılar, bu sütunumuza sığmıyacak kadar çok olduğu için büyük bir kısmını neşredemedik ve cevapsız bıraktık. Bunları sıraya koymak imkânsız bir hale geldi. Okurlarımızdan rica ediyoruz: Yazılarını, aşağıdaki şartlara riayet ederek bize tekrar göndersinler. Mutlaka, ya, neşredeceğiz, ya fikrimizi yazarak cevap vereceğiz:

1 — Gönderilen şiirse, bir, veya iki manzumeden fazla olmamalı. Daktilo ile yazılmamışsa çok okunaklı bir yazı ile yazılmalı.

2 — Hikâye veya makale ise, mutlaka daktilo ile yazılmalı. Bu da bir hikâye ve makaleden fazla olmamalı.

3 — Kâğıdın bir tarafına yazılmalı.

4 — Mensure, mensur şiir, hitabe tarzındaki yazıları neşredemediğimiz için bu türlü yazılar gönderilmemeli.

5 — Gerek şiir, gerek hikâyelerde şahsi âşıkane duygular, muaşaka mevzuları değil, millî, samimî işler, memleket ve tabiat şiirleri, hakikî hayatımızdan alınmış mevzular seçmeli. Makaleler, ilmî esaslara dayanan müşahede, tetkik ve tetebbu eseri olmalı.

6 — Bu yazılar, iade edilmiyeceği gibi fikirlerimiz mektupla da şahsen bildirilmiyecektir.

Yukarıdaki şartlara riayet eden okurlarımızdan yazılarını lûtfen tekrar göndermelerini rica ederiz.

Bayan Sabiha Akev :

— Bize gönderdiğiniz «Yeğenim serap» isimli şiiriniz, gerek lisan, gerek duygu ve sanat telâkkisi itibarile divan edebiyatı nevine dahil. Biliyorsunuz ki biz «Çınaralt»nda bu nev'i devam ettiren yazılar neşretmiyoruz. Bizde, gazel tarzında olduğu halde intişar eden yazılar neo - klasisizm yapmak iddiasında olan şiirlerdir. Edip Ayelin gazelleri gibi. Fakat sizin bu «Yeğenim serap» isimli, matla'sız şiirinz, kendi vâdisinde o kadar güzel ki, müsaadenizle, bunu «metin harici» olarak neşretmekten kendimizi alamadık :

YEĞENİM SERAP

Yüzünde, tavr u edasında işte bir şey yok
Ki dalga dalga bütün abü - tabe benzemesin.

Nasıl olur ki, hayalinde nazı âb ederek
Nedim elinde bu boy, servi âbe benzemesin.

Dudakların arasından parıldıyan dişler...
Olur mu hiç ki bu diş dürri nabe benzemesin

Zaman zaman çatılırken on ebruvanı gazup
Deler gönülleri yoksa itabe benzemesin

Semayı dir ü hayalinde ben bu ...mayı
Görünce kimdir o sordum: Seraba benzemesin

Serap imiş bu serap işte bir hakikat imiş
Hayal zannile korktumdu haba benzemesin.
Serap! Sen babanın zübdei ümmidi iken
Emellerin bu cihanda seraba benzemesin.

Sabiha AKEV

Bay Mustafa Cengiz Aksoy :

«Cepheden anneye mektup» isimli şiiriniz her bakımdan kusursuz. Lisan temiz, kafiyeler mükemmel, nazım selis. Fakat şiirin içimize dokunan bir yeri vardır, işte o tarafı az. Manzumeyi beraber okuyalım :

CEPHEDEN ANNEYE MEKTUP

Belki, gittiği yoldan dönemez diye; anne!
Benim için gözünden bir damla yaş akmasın.
Bu ayrılık gönlünde bir sızı bırakmasın
Oğlun da vatanına senden hediye anne!.

Niçin o gün çehrene hüzün dolmuştu anne?
Yoksa o gamlı hatlar hasret çizgisi miydi,
Kulağında çınlayan bir véda sesi miydi?
Belki: böyle bir hisle yüzün solmuştu anne!.

Ayrılıklar tükenir, bugün de geçer anne!
Karanlıkları yırtan aydınlık bir tan gelir
Kollarına hasretle düşeceğim an gelir,
Bu kasvetli günlere sen göksünü ger anne!.

Mustafa Cengiz AKSOY

Hiç bir kusuru yok, ama, dokunaklı da değil. Yalnız son kıtanın şu üçüncü mısraı:

Kollarına hasretle düşeceğim an gelir

Bize, bir şeyler duyuruyor, düşündürüyor. Burada lirizm var, öbür tarafları düzgün bir nazım. Bunun içindir ki bazı münekkidler «Şiir güzel olsun da, varsın kusurlu olsun» derler. Hem güzel, hem kusursuz olmasına gelince: bu kolay kolay ele geçer muvaffakıyetlerden değildir. Sizin, nazmınız mükemmel. Orijinal olmaya çalışınız. O zaman, hem güzel, hem kusursuz şiiri meydana getirmiş olacaksınız.

Bay İlhan Varlık

— (Şikâyet) adlı şiiriniz edebî kültürünüzün mükemmel olduğunu gösteriyor. Aruz veznini usulüne kullanıyorsunuz. Sizin de takdir edeceğiniz bir sebeple bir beytini çıkardıktan sonra manzumenizi aynen yazıyorum :

ŞİKÂYET

Usanmışım bugün artık bir insan olmaktan
Ne kuldan istediğim var, ne bir dilek Haktan
Cihan bunaltıda kandan ve kanlı yaşlardan
Usandık âleme âfet olan savaşlardan
Beşer, şu hırsı tehakküm ve hırsı ikbalden
Tecerrüt etse biraz amma gelmiyor elden
Didinme, yıpranma, çırpınma, çarpışıp ölme;
Netice hep boyun eğmek değil mi bir zulme
Bugün çıkar alevîlik, yarın kızılbaşlık
Öbür gün âlemi tehdit eder şu yoldaşlık
Bugün faşist kurulur şöyle tahta câlis olur
Yarın Lüter adı sonsuz cidale bais olur
Bugün çıkar komünistlik, beşer melâle gider
Yarın da nazi gelir, kan ve ihtilâle gider
Çıkar da hazreti İsa bir İsevi yaratır
Yarın da hazreti Musası Musevi yaratır
Muhammet ümmeti küffara selli seyf eyler
Neron şehir yakarak karşısında keyfeyler
Atılsa maske şu yüzden derim gelir mi zarar?
Şu gillü gişli riyalar, soğuk tabasbuslar
Şu diplomatca siyaset denen uyur akrep
Yok olsa yer yüzü cidden dönerdi cennete hep
Atillalar ve Sezarlar ölüm saçar dehre
Görürsünüz bunun altında hep soluk çehre
Görürsünüz ki kazanç yok, zulüm ve vahşet
Geçen zamandaki filler, bugün de fil tan
Yıkar, harabe yapar, mahveder, siler,
süp
Ve sonra her yeni mamureden alev köpürür
Ne oldu eski şehirler, o eski haşmetler?
O Firavun denilen namlı, şanlı dehşetler
O bir yığın medeniyet, o bir yığın edvar
O asma bahçeli evler o muhtelif âsar
O şehnişinli saraylar, o tacü efserler
O doyma bilmiyen aç gözlü, kanlı kayse
Birer vakitte doğup bir nefeste yok olmuş
O gün de hep görülen böyle kanlı bir yo

***

Dönüp te şimdi rücu eylesem ben Allaha
Desem ki son veriver yükselen şu eyvaha
Yarattın anladık amma bırak rahat kal
Beş on gün ömre mukabil biraz nefes alal
Demek senin de bütün hasretin ateş, kar
Lüzumu yok bana ömrün cihan bütün yal
Ve yanmamış, ne çıkar hayli ahüzar e
Şu arza baksana her yer bütün mezar o

İlhan VARLIK (Asım Ç

Bu şiirin kusursuz nazmı Tevfik Fik hatırlatmaktadır. Onun edası, onun tarzları, onun ritmi. Aruz vezni Fikret sonra da epey işlendi. Bugünkü dilimize uygun bir şekle girdi. Yahya Kemalin, Ruhi Nâzım, Mithat Cemalin nazmı. Fikrete nazaran daha yenidir, daha tr, daha Türkedir. Bilirsiniz ki ed ler mütemadiyen değişmektedir. nedil, bunu biraz eskimiş sayacak mazsa (yeni) yaşıyacak. Bunu kabul e sanız mesele yok.

Fikir tarafına gelince: Sizde biraz kötümserlik görüyorum. Maziden me değilsiniz. İnsanlardan memnun değ Tanrıdan da şikâyetiniz var. Bu kadarı fazla değil midir?

ÇINARALTI

Dilde, fikirde, işde birlik

Sayı: 93 — 3 Temmuz 1943 Cumartesi

İdare Evi : İstanbul, Ankara caddesi, Çınaraltı Yayınevi. No. 47

TÜRKÇÜ FİKİR ve SANAT MECMUASI

Telefon : 22129 — Fiatı: 15 Krs. — Cilt : 4

Tehlike!

Yazan : **Orhan Seyfi ORHON**

Tehlike emekliyor, tehlike yürüyor, tehlike büyüyor! Tehlike kekeliyor, fısıldıyor, konuşuyor, homurdanıyor!

Tehlikeyi uzaklarda araştırmıyalım. Çevremizdedir, aramızdadır, yanımızdadır. Tehlike ile karşı karşıya, kolkola, göz göze, burun burunayız!

Tehlikeyi vücudu olmıyan bir his, bir hayal, bir vesvese, bir vehim sayıyoruz. Hayır, o vardır. Onu size elimle gösterebilirim : İşte, şu manzume, şu hikâye, şu roman, şu kitap, şu resim, şu makale, şu mecmua, şu gazete! İşte bakın, kendi ismini taşıyan şu: «En Büyük Tehlike!»

Tehlikenin cesareti bizim ona ehemmiyet vermeyişimizden geliyor: Adam, sende, bir fiskelik canı var! diyoruz. Evet, bir fiskelik: Tıpkı tifüslü bitler gibi. Fakat ısırdığı bünyeyi zehirliyebiliyor; bazan sapa sağlam bir vücudu yere serebiliyor. Şu sıra bir salgın alâmeti gösteriyor. Tehlike, ne kadar küçük olsa, büyüktür.

Tehlikenin ne yaptığını, kimlerle, ne tarzda çalıştığını, nasıl bir anarşi hazırladığın pek de bilmiyoruz.

Türk milleti gibi, devletine kuvvetle bağlı bir cemiyette, Millî bir Şefin emri altında, «Türküz, Türkçüyüz ve her gün biraz daha Türkçü olacağız!» diyen yiğit, enerjik bir hükûmette ne ehemmiyeti var?

Hayır, gene ehemmiyeti var! Çünkü o kendi bayrağını taşımıyor, kendi kıyafetine girmiyor, kendi yüzünü göstermiyor. Sinsi sinsi ilerliyor. Gizli gizli çalışıyor, el altından dağılıyor, genişliyor, asıl bünyeyi çürütmeğe çabalıyor.

Onun her istediğini yapmasını beklersek belki biraz geç kalırız. Daha yerlerde sürünürken onun kafasını ezmeliyiz. Çünkü bütün zahifeler gibi sürüne sürüne büyümektedir. Bir gün, Allah esirgesin, şahlanacak hale geldiği zaman bizim irtifamızı çok geçmiş, bizim kuvvetimizi çok aşmış, onu mücadele edilemiyecek kadar korkunçlaşmış bulacağız!

Orhan Seyfi ORHON

YENİ ABONE ŞARTLARI (87 den itibaren)
Yıllığı 750, altı aylığı 380, üç aylığı 200 kuruş.
Ecnebi memleketler için :
Yıllığı 1000, altı aylığı 500 kuruş

Sahip ve Neşriyat Müdürü :
Ornan Seyfi ORHON

İHTAR :
İdarehanemize gönderilen eserler neşredilsin edilmesin sahiplerine iade edilmez.

MİLLÎ KÜTÜPHANE ANKARA

Çınaraltı Sayı 93

Yazan : **ADNAN G Z**

Türk soyundan gelmiyen Türk büyükleri için

Ne düşünebiliriz

Türklük, başlı başına bir âlem, büyük bir varlık olduğu halde yüksek bir gayedir. Can ve yürekten bu gayeye hizmet etmiş olanlar nur içinde yatsınlar !

Çınaraltı 90 ıncı sayısını büyük Türk şairi Ahmet Hâşimin hatırasına tahsis etmişti. Orhan Seyfi Orhon (Renkler ve Işıklar) şairini içten duygularla anan yazısında hakikat namına güzel ve cüretli bir yenilik yaptı. Hâşimin bir Arap ailesine mensup olduğunu söyledi. «Fakat ben onu kıskanç bir muhabbetle benimsiyorum. Ahmet Hâşimi düşünmek bana gurur veriyor.» dedi.

Dünyanın her ülkesinde günlük olaylardan bahseden muharrir bilerek veya bilmiyerek ya kendi benliğinden yahut da cemiyetten gelen birçok tesirlere tâbı olarak kalem yürütür. Geçmiş olaylardan ve tarihe mal olmuş insanlardan bahseden bir muharrir ise büyük bir hakikat kaygusile yalnız «doğru» yu kollamak zorundadır. Mazi hakkında en doğru hükümlere varmak istiyen vicdanlı bir muharrir her adımda :

Bir hakikat kalmasın âlemde Allahım nihan!

nidasile nur ve irfan meşalesini geçmiş asırlara uzatır.

Bir müddet evvel «Türk tarihinin şeref galerisi» makalesini yazarken kendi tertibim olan listeye yalnız Türk kanından gelen Türk büyüklerini almıya çalıştım. O zaman listeme itiraz eden bazı dostlar: «Türk kanından olmadıkları halde Türklüğe büyük hizmetleri dokunmuş şöhretlerimiz vardır, ya onlar ne olacak?» dediler. Şüphesiz ki ben yalnız Türk kanından gelen büyüklerin girebileceği bir galeri tasavvur etmiştim. Tarih ve hakikat namına böyle bir tasnife ihtiyaç vardı. «Türk soyundan gelmiyen Türk büyükleri» ise Türk tarihinde başlı başına mühim ve hususi bir yer işgal eder. Tarihimizde yabancı ırklara mensup birçok meşhurlar vardır. Biz tam bir Türkçü zihniyeti ile onlar için ne düşünebiliriz? Onları hakikî Türk büyükleri ile bir tutabilir miyiz? Ve en mühimi onların muvaffakıyetlerinin esbabını kendi ırklarına mı, yoksa onları yetiştiren Türk camiasına mı atfedebiliriz? Orhan Seyfi Orhon Hâşimi yâdederken bize güzel bir yol gösterdi. — Öyle umuyorum ki — bu aydın yoldan yürürsek bütün bu suallerin cevabını verebiliriz.

***

Birçok medeni milletler vardır ki yabancı bir ırka mensup olup da kendi tarihlerinde yer tutan meşhurları büyük bir gayretle millîleştirmeğe çalışırlar; bu hususta tarihî araştırmalar yapar, vesikalar bulur, şecereler tanzim ederler. Bu yüzden milletlerarasında topraklar gibi paylaşılmıyan şöhretler de vardır. Bir müddet evvel çıkan «Kopernikus» dâvası lüzum kalmış olsaydı yeni bir Danzig meselesine dönecekti. Milliyetleri çalınmak tehlikesine maruz kalmış birçok Türk büyükleri de vardır. Gazi Evranos, Gazi Hüsrev beyler, Barbaros kardeşler, hattâ Mimar Sinan gibi büyük şöhretlerimizi muhtelif devirlerde Türk tarihinden çalmak istemişlerdir. Türklere gelince, dünyanın en zengin tarihine malik olan Türkler hiç bir zaman kimsenin milliyetine el uzatmamışlardır. Eski tarihçilerimiz milliyet hususunda tamamen bitaraf — daha doğrusu — lâkayittirler. Çünkü eski kurunlarda malûm olduğu gibi din milliyete tekaddüm eder, İslâm dinini kabul eden her hangi bir yabancı derhal büyük bir itibar kazanır ve Türklerle müsavi muamele görürdü. Bu yüzden tarihçilerimiz yabancı ırklara mensup şöhretlerin milliyetlerini biliyorlarsa saklamazlar. Arabı Arap, Rumu Rum, Hırvatı Hırvat diye anarlar. Fâtih gibi bir hükümdara vezirlik ve sadrâzamlık etmiş olan bir devlet adamının ismi Rum Mehmet Paşadır. Hâlâ Üsküdardaki camii, mahallesi Rum Mehmet Paşa camii, mahallesi diye anılır. Gene o devrin en meşhur sadrâzamları Hersek zade Ahmet, Hırvat Mahmut, Frenk İbrahim, Hırvat Rüstem Paşa diye marufturlar.

Şimdi asıl konuya girelim: Türk tarihinin meşhurları arasında yabancı bir ırka mensup oldukları halde can ve yürekten çalışarak Türk milletine büyük hizmetler ifa etmiş olanlar hattâ bu yolda hayatını verenler az değildir. Bir kaç isim sayalım : Bir İranlı olan Nizam-ül-Mülk, Rum ırkına mensup Köse Mihal ailesi ve Makbul him Paşa, Macar Piyale Paşa, Hırvat M ve Rüstem Paşalar, İtalyan mil mensup Çağala zade Sinan ve Hakîm Ali Paşalar, Arnavut Ayas, Sinan ve Paşalar, Bosna - Hersek ehalisinden Ali, Sokollu Mehmet, Kıbrıs Fâtihi Mustafa, Estergun Fâtihi Lâla Mehme şalar ve diğerleri..

Bu saydığımız isimlerden Ni Mülk ile Köse Mihal ailesini ayırır kalanların hemen ekserisi Osmanlı meleridir. Malûmdur ki Osmanlı d ilk yasalarından biri ve belki en olan devşirme kanunu her yıl Türk sına binlerce hıristiyan çocuğu kat Fevkalâde bir talim ve terbiye sis yetiştirilen bu on binlerce devşirme çük ve müstesna bir kısmı zamanın lerin, büyük siyasî olayların o ama çetin elemesinden geçerek nihayet T rihinde güzel ve haklı bir mevki i mişlerdir.

İmdi zihnimizde kıvrılan ilk tekrarlıyalım :

— Biz tam bir Türkçü zihniyeti lar için ne düşünebiliriz? Onları hakikî büyükleri ile bir tutabilir miyiz?

Bir dini ulularından ziyade k her halde faydasız bir gayret olur. Tü ğün ulusu kitabında der ki: «Mem mizde vaktile dedeleri Arnavutluktan Arabistandan gelmiş millettaşlarımız Bunları Türk terbiyesile büyümüş ve mefkûresine çalışmayı itiyat etmiş g sair millettaşlarımızdan hiç tefrik e liyiz. Yalnız saadet zamanında değil zamanında da bizden ayrılmıyanları milliyetimizden hariç telâkki ed Hususile bunlar arasında milliyetimize şı büyük fedakârlıklar yapmış, Tü büyük hizmet etmiş olanlar varsa lur da bu fedakâr insanlara siz Türk siniz diyebiliriz?»

Türkçülüğün aşk ve mefkûre büyük Ziya Gökalp daima haklıdır.

ve asîl Türk milleti kendi yurduna, di tarihine hizmet etmiş olanları hiç bir an unutmaz. Hangi ırkın çocukları olursolsun biz o insanları daima Türk sayar, k diye severiz. Fakat bizim bugün için yle düşündüğümüzü ve her Türküm diderhal bu yüksek isme lâyık olacağına ğımızı söylemek biraz fazla safderunolur. Bu bakımdan (hal) hiç bir zaman zi) ile mukayese edilemez. (Fert - milbirliğinde (hal) fert için bir imtihan çasıdır. (Mazi) ise verilmiş bir imtihan-Tarih kitabı bir nüfus kâğıdı değil, bir han belgesidir. Verilmiş olan veya vesi lâzım gelen bu imtihanın adı da tana hizmet etmek - Türke faydalı ol- imtihanıdır. İşte Yavuz gibi bir hüdarın bizzat cenaze namazında hazır duğu Hersek zade Ahmet Paşa, Fâtihin gayretli kumandanı olan Hırvat Mahmut , Osmanlı İmparatorluğunun en parlak rinde sadaret makamını büyük bir liva- le idare eden Pargalı İbrahim Paşa, niha- Osmanlı devlet adamlarının en mukte- olan ve Orta Asyadaki Türkleri Bos- i ırkdaşlarımdan ziyade düşünen So- u Mehmet Paşa gibi şöhretler Türk ta- n o çetin imtihanını parlak bir şekilde ş, tamamile Türk idealine bağlanmış, k yurduna ve milletine büyük faydaları nmuş ve hattâ hayatlarını bile bu yolda etmiş muhterem insanlardır. Onların toprağımızda, kalbimizde ve tarihimiz-

***

Sonuncu sualimiz dâvamızın ruhu ve lır:

«— Yabancı ırka mensup Türk büyükn muvaffakıyetlerinin esbabını kendi rında mı, yoksa onları yetiştiren Türk sında mı aramalıyız?»

Türklüğe, Türk ruhuna hiç bir zaman z edememiş bazı frenk müellifleri var- i Osmanlı medeniyetini âdeta bir devme medeniyeti sayarlar; devsirmelerin klükten kuvvet almak şövle dursun, âkis Türke kuvvet getirdiğini iddia eder-. Halbuki işin esası ne kadar başkadır. devsirmelere «mühtedi - dönme» deni- Halbuki onlar kelimenin bugünkü mâle dönmüş değillerdir. Pek küçük yaşta n bu hıristiyan çocukları bugün emsalinmiyan muazzam bir (talim ve terfabrikasından) geçmişlerdir. Bu fabrinın ismi «Acemi Oğlanlar Mektebi ve erun Mektebi» dir. Enderun kelimesi son nlarda pek menfur bir mâna almış ve derun mektebi de bu mânaya kurban gitr. Maarifcilerimiz, terbiyecilerimiz de z ilim gözü ile bu müesseseleri tetkik ediler.

Orduya ve devlet kapısına ruh, kafa ve n bakımından mükemmel unsurlar vermek gayesile açılan bu müesseselerde öğretimden başlanarak, dinî bilgiler, zan ayınlı ve elifli bütün ülûmü âliyesi, harp fenni ve askerlik bilgisi, idare sanatı tedris olunuyor, ayrıca muaşeret usulleri ve yüksek teşrifatla, silâhşorluk, binicilik, kemankeşlik, cirit gibi devrin en çetin sporları öğretiliyordu. İmparatorluğun nizamlı devirlerinde bütün devlet memuriyetlerine yalnız bu mektep mezunları alındığından bu mekteplerin itibarı o kadar büyüktü ki bir çok devlet ricali çocuklarını köle diye Enderuna veriyorlardı.

Bu talim ve terbiye fabrikaları sekiz, on yaşındaki bir Hırvatı, bir Rumu, bir İslâvı,

Sanat yurdum içindir!

Sanat, o benim kendim için, ırkım içindir;
Kudsi bir ışık olması âfakım içindir.

Tanrım, beni Nefi gibi şair yarataydı;
Bir an o dehadan bana bir damla kataydı,

Divanımı İrana verirdim de süsile;
Bağdadı yazardım o, otuz bin ölüsile...

Olmaz, edebiyatın açan gülleri olmaz;
Bir memleketin kuşları, bülbülleri olmaz;

Tarihi bir efsane olup anlatılırken;
Karlofçaya, Kaynarcaya imza atılırken...

Irkım edebiyatını yapmaz iki şeyle:
Mahbup ile, meyle.

Hâşa, bu çamurlar, lekeler başkasınındır;
Düşmanların al kanlı yeşil hırkasınındır!

Dördüncü Muradın ne duyardım ben atından
İnsanlığım ulvidir onun saltanatından.

Lâkin ne zaman kendimi her yerde bulursam
Lâkin ne zaman ben de yüz on milyon olursam

Sanat o zaman bir kuş için, bir at içindir;
Sanat o zaman sanat içindir!

Mithat Cemal KUNTAY

bir İtalyanı alıyor; cinsi, mezhebi muhtelif olan bu insanlardan ruh, kafa ve hattâ beden bakımından yep yeni bir insan ve mütecanis bir kütle yaratıyordu. Bu kadar muhtelif ırklardan toplanan bir kümenin o kadar mütecanis bir halde yetişmesinin bütün sırrı hocaların eserlerini tek ve yüksek bir modele göre inşa etmesiydi. Bu model Türk ve Türklüktü.

O mekteplere giren henüz ham ve kendini bulmamış varlıkların — her şeyden evvel — tıpkı bir (Türk - İslâm) gibi yetişmesine itina olunurdu. Bu talim ve terbiye sisteminde müslümanlığın, islâm dinine ait o sıcak, insanî ve hurafesiz akidelerin de pek derin tesirler bıraktığını derhal işaret etmek lâzımdır.

Bazı terbiyeciler vardır ki, kuvvetli bir terbiye sistemi ile çocuğun istenilen şekilde yetiştirilebileceğini iddia ederler. Gene bazı terbiyeciler vardır ki, «Terbiye bir rende gibidir. Tahtanın pürüzlerini temizler, fakat asla cinsini değiştiremez» derler. İşte Türkler bu muhali mümkün yapmış ve ellerine aldıkları çocukların cinslerini dahi değiştirmeğe muvaffak olmuşlardır. O kadar ki bu çocuklar bir müddet sonra Türk askerlerinin arasına katılmış, hattâ Türk ordularının başına geçmiş ve eski dindaşlarına, ırkdaşlarına karşı yıllarca savaşmışlardır. Frenkler daha bir müddet evvel aralarından çıkan bir insanın pek az sonra kendi yurduna, kendi dindaşlarına karşı nasıl olup ta saldırdığına bir türlü akıl erdiremezler. Üçüncü Murat zamanında İstanbula gelen Bohemyalı Baron Wratislav, bir İtalyan dönmesi olan Çağala zade — yani Cağaloğlu — Sinan Paşanın Avusturya harbinde kendi vatandaşlarından altı bin seçme Bohemyalının mahvına sebep olduğunu kaydettikten sonra, hayret içinde şunları yazar:

«Sinan Paşa gibi Osmanlıların birçok devlet adamları çocukluk ve gençliklerinde esir alınarak islâm edilmiş ve islâm terbiyesi verilerek yetiştirilmiş adamlardır. Bütün bu insanlar hıristiyan ana ve babadan gelmiş ve bir çoğu da hıristiyanlar arasında ve hıristiyan dininde bir hayli zaman yaşamış olmalarına rağmen gene hıristivanlara şefkatle ve dostane muamele etmekten uzak bulunuvorlar. Hayret ve dikkate şayan olan cihet bütün bu gibi adamların devletin en yüksek idare makamlarını işgal etmekte bulunmalarıdır.»

Baron Wratislav mazurdur. Zira ondan çok sonra yaşamış, çok daha âlim frenkler bile bu meshur devsirmelerin nasıl en yüksek makamlarda tutunabildiklerine, daha doğrusu nasıl olup ta Türklüğe ve islâmlığa ihanet etmediklerine yıllarca hayret etmişlerdir.

***

Mekteb hayat volunda bir baslangıctır. Mektepten alınan her bilgi veya görgü havatta gelismeye müsait bir muhit bulmazsa kavruk kalır ve neticede heba olup gider. Mahmut veya Rüstem Paşa gibi devsirmelerin tarihte ivi bir ver tutmalarının sebebi sadece talim ve terbive ile kalmamış, fakat devlet hizmetine girdikten sonra da o talim ve terbive ocağında kendilerine asılanan hassaların gelismeye müsait bir muhit bulmasıdır. Bu, onların muvaffakıvetini sağlamlamıstır. Bu muhit sıcak, zengin, adaletli ve refah dolu bir ülkedir. O halde ki yabancılar bile orada yaşamak ister ve her fert böyle bir vurdun vatandası olmakla öğünür. O halde ki İstanbula gelen sefaret heyetlerinin bir çok âzası, bir daha vurtlarına dönmek iste-

(Sonu 14 üncü sahifede)

Çınaraltı 3 Tem. 1943 Sayı: 93

"EN BÜYÜK TEHLİKE,,

Tan Gazetesi

Türk gençleri, Türkçülükten vazgeçip sırtüstü yatın! TAN gazetesi asîl milletinizin bütün menfaatlerini müdafaa ediyor !

«Tan» gazetesinin 26 haziran sayısının 3 üncü sahifesinde üç sütunu kaplıyan uzun bir yazının üzerinde şu serlevha göze çarpıyor: «En Büyük Tehlike» altında daha küçük puntolarla şu sözler var: (Bu tehlikeye karşı mutlaka uyanık bulunmak lâzımdır.)

Bunun birincisi, Türk zabıtası tarafından takip edildiğine şüphe etmediğim bir propaganda risalesine aittir. İkincisi de gazetenin malûm olan vicdanından geliyor.

Belki okurlarımın haberi yoktur. Onları bu mesele üzerinde biraz aydınlatayım :

Aşağı yukarı bir ay kadar evvel ortaya bir broşür çıkıyor. Adı : (En Büyük Tehlike) ikinci serlevhası da şu : «Millî Türk dâvasına aykırı bir cereyanın iç yüzü». Sarı bir kapak içinde 36 sahife. Beyoğlunda bir matbaada basılmış. Fiatı: 30 kuruş. Yazan: F. Erkman.

Söylemeğe hacet yoktur ki, Türk okurları böyle bir muharrir adı hiç işitmemişlerdir. Çünkü şimdiye kadar bu zatın bir satır yazısını bile gören bulunmuyor. Bilinen tarafı. F. Erkmanın yanı Faris Erkmanın, Darüşşafakadan çıkmış, biraz resim yapar, elektrik idaresinde bir memur oluşu.

Fakat bu Erkman, yazısından anlaşılıyor ki, çok pişkin bir muharrirdir. Fikirlerine şekil vermekte hiç acemilik göstermiyor. Ustaca hücumlar, tahrikler, iftiralar yapıyor. Okuyanları mugalataya düşürmekte mahirdir. Demek ki şimdiye kadar kendi kendine yazı temrinleri yapmakla uğraşmış. Broşürler yazmağı meşketmiş. En tecrübeli gazeteciler kadar kalemini pole-miğe alışmış. Fakat bunu kimseye sezdirmemiş.

Dahası var : Bu zat, mükemmel bir dosyaya sahiptir. Türkçüleri adım adım takip ediyor. Bütün mecmualar, gazete koleksiyonları, hususi malûmat avucunun içinde. İşine yarar şekilde kullanabileceği neşriyatın bir satırını kaçırmıyor. Bütün çalışmasını — fi sebilillâh — Türkçülüğü yıkmağa hasretmiş. Eğer bu dikkatle, bu vesikalarla, bu çalışma ile bir ilim meselesi üzerinde uğraşsaydı epey bir ilim adamı olurdu.

Dahası var :

Bununla da kalmamış. Cebinden para vererek risalesini kendi hesabına bastırmış. Türkçülüğü lekelemek, Türkçülere karşı umumun nefretini uyandırmak, Türkçülüğü yıkmak gibi ulvi bir gaye (!) uğrunda masrafa bakmamış.

Hattâ dahası var :

Bu risaleyi her tarafa ucuz ucuz dağıtmış. Üniversite muhitinde elden ele dolaştırmış. Bazı evlere, mekteplere parasız bırakmış!

Şimdi risalenin kısaca hülâsasını söyliyeyim :

— Türkçülük cereyanı meşrutiyetten sonra memleketimize Vilhelm Almanyası tarafından sokulmuştur. Bütün bu Pan Türkist, Turancı, ırkçı, Türkçü kuklaların ipleri yabancı memleketlerin elindedir. Ziya Gökalp ta bu işi yapıyordu. (Türk milletinin şefkat sinesinde beslenmiş bu çocuk işte böyle söylüyor!) Türk ocakları, Türk dernekleri, Türk yurdu vesaire gibi teşkilâtlar hep bu faaliyetin merkezleriydi. Bunlar, ırkçı, emperyalist, harp taraftarı, mürteci, kuklalardır. Maksatları yabancı bir istilâ politikasına çıkanlık etmektir. Kafalarını ezmeli!

***

Eğer millî İstiklâl Harbinde is orduları Anadoluya tayyare ile bey nameler atsaydı işte böyle risale atardı. Eğer, bir gün, Allah muhaf etsın, bir felâket karşısında memlc timize ecnebi propaganda risaleleri ğıtılırsa işte böyle risaleler dağılır. F bir gün, fesatçılar, duvarlara gizli yannameler yapıştırırlarsa işte bö risaleler yapıştırırlar.

İftiranın, tahrikin, memleketi iç den yıkmanın, bizi birbirimizden ş helendirmenin, millî birliği bozma mânevi kudretimizi kırmanın bu ri leden daha müessir şekli bulunamaz

İşte, Türk zabıtası bunun pes deydi. Bu risaleyi kimler tertip etm Parasını kim vermiş? Nerelere dağı mış? Bunları aramaktaydı. Belki nun gizli elleri vardı! Belki bir takı notlar, dosyalar, emirler ele geçece ti! Hiç tanınmamış, muharrirlikle a kası hiç bilinmiyen bir adamın du dururken böyle bir şeyi tek başına pacağı tahmin edilemezdi.

Bu risalede, iyi niyetlilikten e görülmüyordu. Meselâ: Risale mul riri «Çınaraltı» dan on altı defa b settiği halde, didik didik ettiği kole siyonlarımızın içinde benim kocar punto ile :

Irkçı değilim, olmadım ve oln da!.. (*)

Dediğimi bir türlü görmüyordu

Gene, bu risale muharriri, bü Türkçüleri emperyalist olmakla itl

(*) Çınaraltı, sayı: 76.

ettiği halde, benim «Çınaraltı» nın başyazısında :

«Türkçüler, ne ırkçıdırlar, ne Yahudi düşmanı, ne de emperyalist!.. Türkçüler, emperyalist düşüncelerden uzaktır. Her milletin istiklâl hakkını tanırlar. Ferdin esareti gibi, milletlerin esaretini de insanlık şerefine aykırı bulurlar. (**)

Türkiyenin emperyalist emelleri yoktur. Hiç bir fırsattan istifade etmek, hiç kimseye saldırmak emelinde değil'z. Bizim en büyük emelimiz her milletin hürriyet ve istiklâline kavuşması, kendi yolunda istediği gibi gelişmesidir. İnsanlığın saadetini, medeniyetin ilerlemesini buna bağlı görüyoruz (***).

Dediğimi bir türlü göremiyordu.

Gene bu risale muharriri, Türkçüleri yabancı fikirlerin propagandacısı saydığı halde, gene benim «Çınaraltı» nın baş yazısında :

«Türkçülük yalnız ve doğrudan doğruya Türk milletinin doğurduğu bir fikirdir. Bu milletin yaşaması, saadeti, birliği neyi icap ediyorsa sadece onu arar, onu düşünür, onunla uğraşır. Bunun dışında kalan yabancı cereyanlara uzaktan bakar ve onları hiç bir zaman kendi meselelerile karıştırmaz (****).

Dediğimi bir türlü göremiyordu. Her şeyi gören, bilen bu zat, «Çınaraltı» ile «Gök - Börü» nün birbirine benzer şeyler olmadığını görmüyor, bu mecmuanın bir hayli hücumdan sonra bizi mahkemeye sürüklediğini bilmiyordu.

Fakat benim (Dinde reform - Türkçülük ve din) hakkındaki yazılarımı görüyor, belki de bugün için biraz fazla ileri bir telâkki sayılacak bu fikirlerimden dolayı beni sahtekârlıkla, dinsizlikle itham ediyordu.

Kısacası: Bütün düşman propagandalarında olduğu gibi ne düşünsem, aksini söyliyecek, ne yazsam aksini anlatacaktı. O, bizim düşündüklerimizle, yazdıklarımızla değil, kendi maksadını gütmekle meşguldü.

Ortada cevap verilecek bir fikir veya bir kanaat meselesi olmadığı için sesimizi çıkarmadık. Bu iş hakkında ümit ettiğimiz tahkikatın neticesini bekledik. Bakalım ne çıkacak? diyorduk.

***

İşte, bu sırada «Tan» gazetesi, bir ay kadar sustuktan sonra bu risalenin neşrinden hiç bir zarar çıkmadığını görünce, tesiri zail olmasın diye bu makaleyi neşretti. Üç sütunu kaplıyan makale, F. Erkmanın (En Büyük Tehlike) isimli mahut risalesinin mükemmel bir hülâsasıdır. Bu yazıyı okuyan, o risaleyi okumaktan büsbütün müstağni kalabilir. Hattâ bu yazıda daha fazla bir şey vardır: O risale, her hangi tanınmamış birinin şahsi eseri olduğu halde, bu yazı sözde bir Türk gazetesi sayılan (Tan) ın damgasını taşıyor. (Tan) gazetesi bu fikirlere canla başla iştirak ediyor. Hattâ yazının baş tarafına, Yahudi muştası kabilinden (Bu tehlikeye karşı mutlaka uyanık bulunmamız lâzımdır.) diye bir serlevha daha koymayı unutmuyor. Bu risaleyi öyle güzel hülâsa ediyor, öyle güzel müdafaa ediyor ki eserin metni ile makalenin üslûbunu birbirinden ayıramıyorsunuz!

***

Türk gençleri! Artık Türkcülükten vaz gecerek sırt üstü yatın. Rahatınıza, kevfinize bakın. (Tan) gazetesi asîl milletinizin bütün menfaatlerini müdafaa ediyor. Sakın, Türkçülük gibi tehlikeli, zararlı, geri fikirlere kapılmayın! Bu gazetenin fikir cephesini idare eden Sabiha Zekeriya Sertel, sizi müdafaa ediyor! Onun imzalı, imzasız yazılarını okuyun! Onun işaret ettiği sol taraftan gidin! Korkmayın. Sabiha Zekeriya Sertel Türkcü değildir; hattâ soyca Türk bile değildir!

Türk gencleri! Sizi yalnız Sabiha Zekeriya Sertel müdafaa etmiyecek, icap ederse pek livakatli bir Amerikan Yahudisi olan sayın damadı da müdafaa edecektir!

***

Ey benim, otuz sene evvel, Türk Ocağındaki fikir ve ideal arkadaşım! Ey Ziya Gökalpı bizden daha yakın tanıyan, daha çok seven M. Zekeriya Sertel! Bu müdafaalar yapılırken senin de vicdanın rahat, yüzün ak olsun!

O. S. O.

(**) Çınaraltı, sayı 71. (***) Çınaraltı, sayı: 67. (****) Çınaraltı, sayı: 71.

Dağların ardı

Dağları aşarken elinde elim
Benzini bir yeni düşünce sardı.
Gözlerin diyor ki: «Çabuk gidelim
Ne hoştur şu mavi dağların ardı!»

«— Bak güneş ufukta bir pembe yaşmak!
Kabil mi o pembe ufka ulaşmak?
Mümkün olsaydı bu dağları aşmak
Onları ilk önce Mecnun aşardı.

Leylâ ki tıkandı kaldı bu yolda,
Başını taşlara çaldı bu yolda;
Köroğlu sevdaya daldı bu yolda
Bu dağlar eskiden aşka mezardı.

Bu dağın ardında herkes vuslata
Kavuşur, son gelir derde, meserrete.
Bu dağın ardında çağlıyor lete (*)
Bir garip diyar bu dağların ardı!

Bu dağın ardında göz yaşı kurur,
Zannetme âşıklar umduğun bulur
Bu yalçın dağları aşmıyalım dur!
Dur gitme ufuklar, sular kararır.

H. A. G.

(*) Suyu maziyi unutturan efsane nehri.

Gölde akşam

Arkadaşım Vedia Yalaz'a

Bir ara pırıl, pırıl, gülen aydınlık sular,
Eriyen saatlerin kızıl rengiyle yandı,
Gizli bir elle sanki, esmerleşen kuğular,
Güneşin hasretine yegâne ağlayandı.

***

Sulardaki son renkler, günün kırık hülyası
Sahillerde kuğular, uyuyup kalmış bitap,
Esmerleşen gölgeler, akşamın aşinası,
Bir ışıklı besteyle, göllere vurmuş mehtap.

Zühal OKTAŞ

Filozof Rıza

Cinaraltı, S:93

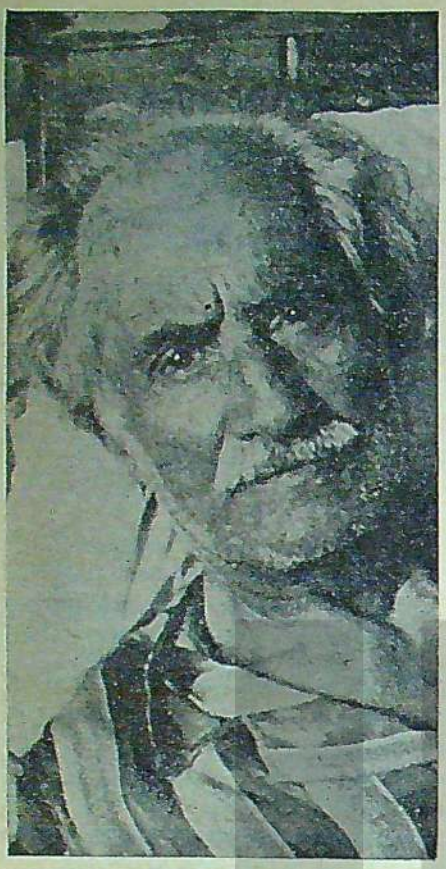

Filozof, hep o dikkatli bakışile

Türk vatanının 21 yıllık hasretlisi filozof Rıza Tevfik Bölükbaşı şimdi Kadıköyünün gürültüsüz bir mahallesinde, kızı Munise Hamdi ile hakikî kara gün dostu olan karısı Nazlının sevgi ve ihtimamını yatağının başı ucunda paylaşarak ayağa kalkacağı günü bekliyor. İçeri girdiğim zaman onu başı yastıklara, gözleri elinde tuttuğu İngilizce bir kitabın satırları arasına gömülmüş buldum.

Beni görünce kitabı bıraktı. Ve maruf nezaketi ile:

— Çok şükür, geldiğim günden farklıyım. Biraz dereden tepeden konuşabiliriz... dedi.

Fakat, tam bu sırada, bayan Nazlı kapıda göründü. Kaşları hafifçe çatılmıştı:

— Doktorun tavsiyesini unuttunuz galiba!..

Filozof kendisini iyi hissettiği için sevgili karısının fazla konuşmamak tavsiyesine, bu defa boyun eğmedi:

— Yok.. Nazlıcığım.. Merak etme.. dedi. bana daha bir şey olmaz.. Ölüveririm diye korkma...

Yüzüne o kadar heybetli bir manzara veren sakalı kestirdikten sonra, en az on yıl gençleşen filozof, sadece biraz halsizdi. Fakat konuşurken, o halsizliği de pek belli olmuyordu.

Kendisine ilk sual olarak şunu sordum:

— 21 yıl süren gurbet hayatınız, nasıl geçti?

Rıza Tevfik, acı acı gülümsedi:

— Maddî bakımdan, son derece mükemmel... Büyük bir Türk dostu olan Emir Aptullah sayesinde asla geçim sıkıntısı çekmedim. Vatan hasreti, içimi kemirip durmamış olsaydı, Cünyede geçirdiğim âsude yılları ömrümün en mesut devresi diye anmakta tereddüt etmiyecektim. Ancak harbin ilânından sonra, yaşayışımızın düzeni bir parça bozuldu. (Cünye) nin askerî kuvvetler tarafından işgali, fiatların birdenbire tahammül edilmez bir derecede yükselmesi ve daha bir takım can sıkıcı sebepler, rahatımızı kaçırdı.

— Siz vaktinizi boş geçirmeği sevmezsiniz. Orada da boş durmamışınızdır elbette...

— Evet.. Boş durmadım. Kâh şiir yazdım, kâh felsefe ile meşgul oldum. Ara sıra, eski hocalığım aklıma geldi, mesleğime dair konferanslar vermeğe kalkıştım. Hazırlamakta olduğum büyük felsefe kamusu da günlerimin hemen yarısını alıyordu. Kamusun iki cilde yakın bir kısmı tamamen hazırdır. Hepsi on cilt olacak. Belki ömrüm vefa etmez diye en mühim kelimeleri yazdım. Fakat kelime deyip geçmeyin. İçlerinde öyleleri var ki, izahları için yazılan şeyler bir risale doldurur.

— Yazdığınız son şiirlerden bir tanesini bize okumaz mısınız?..

— Hâfızam müsaade etseydi okurdum. Fakat, bunların hepsi sandıkta kaldı. Açıp birer birer bakmak, aralarında hoşuma gidenleri seçip ayırmak lâzım.. Bunlar ancak, iyileştikten sonra düşünülecek şeyler.. «Akdeniz ufkunda güneş batarken», bir de «Hemşerim!» başlıklı iki uzun şiirim var. Sırası gelince, neşrederim inşallah...

— Cünyede kaç sene kaldınız?..

Karısı Bayan N

— 12 sene kadar... İstanbuldan ayrı kendimi Mısır topraklarında bulduğum ralarda, 12 - 13 yaşlarında iken tanıd Emir Aptullah, Şarkiyül Erden Emiri muş ve bu sıfat uhdesinde olduğu halde giltereden Kahireye gelmişti. Ben bunu ber alınca ziyaretine gitmeği bir vazife b

Rahatsızlanan Filozof oğlunun kolunda gardan çıkıyor.

ikle Konuştuk

k gibi okşuyor...

dim. Yalnız değildim. Yanımda öteki arkadaşlarım da vardı: Şeyhislâm Sabri, âyandan Zeynel Abidin, Mustafa Natık Paşa...

Emir Aptullah, bizi büyük bir nezaketle kabul etti. Bir kaç gün sonra da babası Şerif Hüseyinden gelen bir telgrafı gösterdi. Şerif, hepimizi birden Hicaza davet ediyordu. Bu davete icabet etmeği tabiî canımıza minnet bildik ve gösterilen alâkaya teşekkür ederek, Emir Aptullahın temin ettiği parayı yol harçlığı yaparak Hicaza geldik. Biz Mekke toprağına ayak bastığımız sıralarda Hac mevsimi de yaklaşmış, kadim âdet üzere, Kâbenin içini büyük ihtifal ile yıkamak lâzım gelmişti. Beni de teşrik ettikleri bu hizmet, hayatımın en mukaddes bir hâtırasıdır.

İhtifali kısaca anlatayım: Başta Şerif Hüseyin olmak üzere hepimiz sıra ile Kâbenin eşiğini öperek içeri girdik. Kâbenin dahili, ancak sekiz kişi alabilecek genişlikte bir yer! Zemini, basit mermer ve taş parçalarile örülmüş ve tavan kısmı da geniş bir tülle örtülmüştür. Bu örtü, duvarların her tarafını kaplamakta, yalnız bir metrelik bir yeri açık bırakmaktadır. Ortada sandal ağacından yapılmış iki direk vardır. Bu direklerin ara yerinde bir masa duruyor, masanın üzerinde gümüş bir hamam tası ile bir kaç destimal, bir miktar da şişeler içinde gül suyu bulunuyordu.

Hizmete başlamazdan evvel, Kâbenin dört duvarına teveccüh edilerek teberrüken ikişer rekât namaz kılındı. Kâbenin içinde, kırmızı giranit taşından bir taş vardır ki, rivayete göre Peygamberimiz, Kâbeyi ziyaretinde bu taşın üzerinde namaz kılarmış. Biz de hep birlikte, âdet veçhile bir gördes seccadesi büyüklüğünde olan bu taş üzerinde iki rekât nafile namazı kıldık. Namazların edasından sonra, Kâbenin ferraşları, Zemzem kuyusundan koğalarla su getirdiler. Bu suyu başkasına bırakmadım. Ben alıp, sağ taraftaki köşeden başlamak üzere hurma yaprağından yapılmış el süpürkelerile Kâbeyi üç kere yıkadım.

Ve aynı ihtifal ile tekbirler alarak, geldiğimiz gibi, yine hep birlikte, Kâbeden ayrıldık.

Kâbenin içini ziyaret, hiç bir islâm filozofuna nasip olmamıştır, sanırım. Bu hizmetimle ömrüm oldukça iftihar edeceğim. Emir Aptullah beni Hicazda uzun müddet bırakmadı. «Birlikte çalışırız» diyerek yanına aldı. Ammana getirdi. Fakat bu Amman dedikleri yer sadece eski ve berbat bir Greko - Romen harabesidir. Emirle, bir tepe üzerinde kurulmuş çadırlarımızda, tam yedi ay, bir arada kaldık. Her akşam, kendisile edebiyattan, şiirden, sanattan bahsederdik. Türk milletinin hayranı olan Emir Aptullah, Türk dilini en az, benim kadar iyi bilir ve tam bir İstanbul lehçesile konuşur. Türk dilinde pek muktedir bir nâsir olduğu gibi, lâyıkile bildiği Arapçada da zamanının en kuvvetli şairlerindendir.

Bir rahatsızlık geçirdikten sonra...

Emir, beni hizmetine almak için, uzun boylu düşünmeğe lüzum görmedi. Çünkü verdiği vazife bir ünvan tevcihinden ibaretti: Divan tercümanı!.. Hakikatte, benim Emir nezdinde hiç bir resmî sıfatım yoktu. Bütün hayatımda, — inanın buna — Emir Aptullah kadar kerim adam görmedim. Beni gurbet diyarında kimseye muhtaç etmedi. Öteye beriye seyahat ettiğim zamanlar; mutlaka adamlarından birile ve iyi yolculuklar dileğile birlikte 70-80 Mısır lirası ihsan ederdi. Ben bu iltifata karşı teşekkür ettiğim zaman âdeta utanılacak bir iş yapmış gibi:

— Rıza bey, kusura bakma, henüz kendimize gelemedik... derdi.

Kudüste iken. bir aralık sıtmaya yakalanmıştım. Bir Yahudi hastanesinde yatıyordum. Emir, bunu haber alınca, hemen hususi hizmetinde bulunan Ebülhüdanın oğlu Hasan beyi — sonraları Başvekil olmuş-

(Lûtfen sahifeyi çeviriniz)

Yatakta da hiç durmadan okuyor...

Filozof, karısının şefkat ve ihtimamı altında...

tu — hastaneye kadar göndererek hem hatırımı sordurmuş, hem de belki ihtiyacım olur diye, bir hayli de para göndermişti.

İnsaflı olduğu kadar müsamahakâr ve her halile kibar bir zattır. Bu sefer, memlekete dönmek üzere iken veda için gitmiştim. Beni saatlerce yanında alıkoyduktan sonra, seyahatimi rahatça yapabilmekliğim için, lüzumundan hattâ fazlaca ihsanda bulundu ve:

— Ne vakıt bir şeye ihtiyacın olursa, bana yaz.. Sakın unutma! diye sıkı sıkı tenbih etti.

Ammanda tam yedi sene kaldım. Amerikaya gidip gelişim, orada bulunduğum zamana raslar. Dönüşte Emirden tekaütlüğümü istedim. Arzumu derhal yerine getirdi ve Beyrutun Cünye kasabasında oturmakliğıma müsaade etti.»

Rıza Tevfik Emir Aptullaha karşı minnet ve şükran hislerini böylece ifade ettikten sonra, bir müddet başını dinlemek ihtiyacı ile

— Hele şu kahvelerimizi soğutmıyalım! dedi.

Ben dayanamadım:

— Kahve mi dediniz, aman üstadım... Biz, burada kahveyi vesika ile buluyoruz! Elinizdeki kahvenin kıymetini bilin..

Filozof, bu bahis üzerinde işi büsbütün filozofluğa vurarak:

— Adaam sen de, kahve içmesem de olur. dedi, memleketime yeniden kavuştuktan sonra kahve değil, su bile içmiyebilirim!

Ben, muhaverenin bu yola dökülmesini fırsat bilerek; «Çınaraltı» yı görüp görmediğini filozoftan sordum.

— Kim çıkarıyor? dedi.

— Orhan Seyfi... cevabını alınca, elini şakağına dayıyarak düşündü:

— Orhan Seyfeddin.. Daha doğrusu E. Seyfeddin bey değil mi?.. Gayet iyi tanırım... Vaktile, benim için «Rıza Tevfik, koşmalarını âşık bilmem kimden almıştır» diye yazmıştı. Halbuki, niçin saklıyayım, daha doğrusu neden lüzumsuz bir tevazu göstereyim, ben dünyanın bütün medenî dillerinde yazılan en güzel şiirleri okumuş, o dillerin bazılarile şiirler yazmış, hepsinden ayrı ayrı zevk almış bir adamım. İyileşip kendime gelirsem Orhan Seyfinin yanımda sakladığım o yazısına cevap vereceğim.

Şimdilik şu kadarını söyliyeyim ki, benim yabancı memleketlerde gördüğüm hürmet ve muhabbet tezahürleri, bugüne kadar hiç bir Şarklıya nasip olmamıştır. Bunu tevsik eden beş binden fazla mektubu birlikte getirdim.

Abdülhak Hâmidin, memleket i verlerinden daha bir çoklarının hakk takdirkâr mektupları yanımdadır. Fırsat lunca, — daha doğrusu lüzum gördi bunları birer birer neşretmek niyetin Yazdığım şeyler, his bakımından ta kendime aittir.

Başkalarından kelime alıp kendine etmek bahsine gelince, herkes, baş kelimelerini kullanabilir.

Rıza Tevfik, burada birdenbire c

— Ben hoşuma gittiği gibi yazarım yecan geldiği zaman, gökten yağmur sı düşer gibi iki kafiye ile bir şiir ka mam.

Filozofun tekrar mevzuu değişt görünce ona en önemli suali sordum:

— Biraz evvel, Mekkede Kâbe tem ne, bizzat iştirak ettiğinizi anlattınız. Bu zıyı okuyanların dinî akidenizin kuv diğine şüpheleri kalmıyacaktır. O halc rabilir miyim, büyük bir kuvvete yani laha inanıyor musunuz?

Rıza Tevfik, ilkin gayet kısa, fa nispette kesin bir cevap verdi:

— Elbette inanırım!

Fakat bu kadarını kâfi bulmıyarak, sefenin tarifini yapmakla işe girişti:

— Bence, «felsefe» dediğimiz şey, men faraziyelere dayanır. Felsefe, asla, kikî bir ilim olmamıştır. O, olsa olsa, düğüm olmuş bir takım muammalara tü faraziye uydurmak ilmidir.

Çünkü, hangi taşı kaldırırsanız, ammalar, Ebülhevl (Sfenks) gibi k çıkar.

— O halde müsaade ediniz de din kında ne düşündüğünüzü sorayım.

Üstat Rıza Tevfiğin bu bahis üz hassasiyeti fazla idi:

— Kanaatimi açıkca söyliyeyim. ben iki asırda da yaşamağa muvaffak o

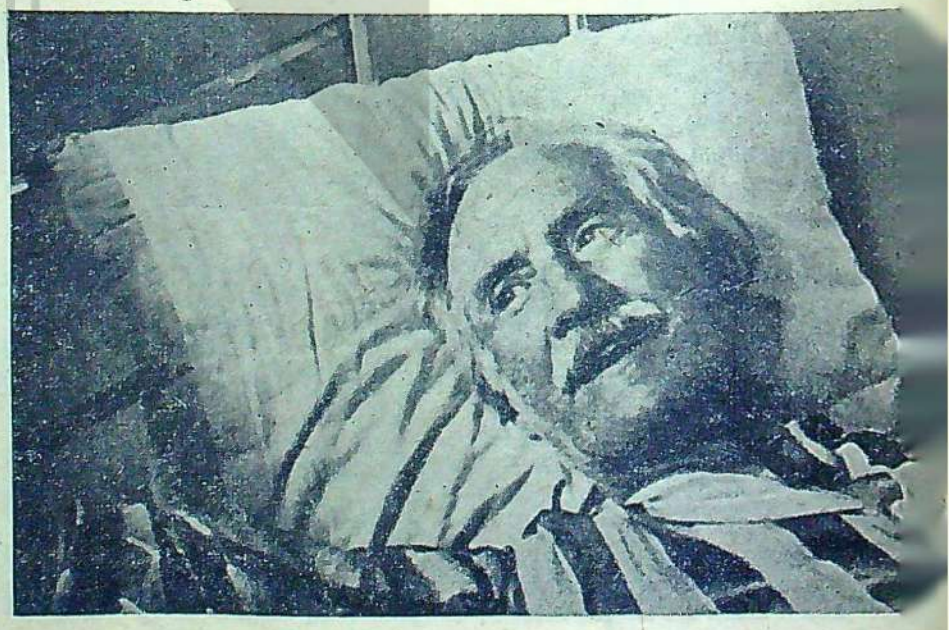

Sıhhati ve neş'esi yerine gelen filozof düşünürken...

hut böyle bir bedbahtlığa uğramış bir damım: 19 uncu asır ve 20 nci asır.. 19 uncu asırda, müspet ilimlerin ilerleyişi, münhasıran mihaniki bir felsefe ilham ediyordu. Yani, düşünen kafalar, materialist idi. Bu materyalizm, 17 nci asırdan başlar. İlmî keşiflerin itikatlar üzerinde mühim tesiri olduğu inkâr edilemez. 19 uncu asır başlangıcında, maddenin fâni olmaması, yani ifna edilememesi kanunu, materyalizmin esasını kurmuştu. Çünkü, atomlar o tarihte henüz «madde» sanılıyor, ve maddenin ölmez (lâyemut) olduğu iddia ediliyordu.

Ancak 1840 senesinde Almanyanın Heylbron şehrinde yetişmiş Rober Mayer adında bir doktor, kuvvetin de ölmez (lâyemut) olduğunu ispat eden hararetin mihaniki bakımdan muadili olan kanunu koydu.

Daha sonraları, 1842 de Mancesterli Ceymis adında bir İngiliz, o kanunu islâh ederek daha bazı hakikatleri ortaya döktü. Bunlara benzer daha bir sürü keşifler vukua geldi. Ve her fennî keşif, materyalistlerin iddialarını kuvvetlendirmeğe yaradı. O tarihlerde, ben de bir çokları gibi materyalist idim. Yani Allaha inanmazdım. Hattâ, pek gençliğimde yazdığım bir şiirde bu kanaatimi şöylece açığa vurmuştum:

Görmeyin kâinat-ı meşhudu,
Arar ız kör gibi o mevcudu,
Herkesin bilmeyiz ki mâbudu,
Kendi vehm ü hayalidir mahza!..

Gene meselâ annemin ölümü münasebetile karaladığım bir mersiye, itikatsızlığımın ih ifadesidir:

lık, zihinde gölgesi bir sırr-ı müphemin,
ıs eder o duyguyu gönlümde matemin,
sin bugün hakikati rüya-yı ömrümün!

Benim o zamanki telâkkime göre bütün evcudat anlaşılmaz bir sır, ve bütün duyarımız, bir vehim ve hayalden ibarettir. ktile Sfenks adlı bir şiir yazmıştım. Bunu rhum Recai Zade Ekrem, pek beğenmiş gün İsmail Safa merhuma:

— Rıza Tevfik kimdir?.. diye sormuş.

ail Safa, beni pek sevdiği için:

— Genç bir adamdır. Şahsın tanırım. iliyetli bir çocuktur.. demiş.

Bu şiirin şimdi hatırımda kalabilen iki sraını beraber okuyalım:

Vallah, Esîr, illeti gaiyyei vücut,
Farziyye cümlesi, hepsi de bihude kıylü kal

İlk mısraın başındaki (Vallah) kelimesi «V» harfi, sansüre karşı bir hiledir. «Allah» olacaktır. O zamanki düşüncegöre, ne Allah varmış, ne Esîr, ne de udun yaratılmasında bir gaye!..

Bunlar, bütün dinsizler gibi, benim de imizm'imden doğmuştur. Bütün materistler gibi ben de her şeyi fena görüyor. Esasen materyalizm ile optinizm (iyimlik) bir arada içtima edemez. Kötümserin bu dünyadan nasipleri nedir? Mademahret yok, iman yok.. Netice hüsrandan a ne olabilir?. Halbuki gitgide müspet

(Sonu 15 inci sahifededir.)

RIZA TEVFİK'den Seçmeler

BİR MEÇHULEYE

Seni ilk gördüğüm o gündenberi
Gamla geçirdiğim demleri saydım.
Diyar diyar gezip ben şimdengeri
Coşkun sular gibi hep çağlasaydım.

Devletli başında ey yosma dilber!
Sırma kâküllerin bir taca benzer.
Nolaydı alnından öpüp her seher
Saçını ben çözüp ben bağlasaydım!.

Matemi hicrana saldın Rızayı,
Bilmezsin çektiğim cevr ü ezayı
Ben sana nakledip o macerayı
Dizinde ağlasam, ah ağlasaydım!.

GÖZ AŞİNALIĞI

İsmini bilmezdim, fakat tanırdım:
Ne yosma bir çiçek takışı vardı?!.
Kızıl saçlarını ateş sanırdım
Güneş nuru gibi yakışı vardı.

Öyledi gün, şafak söktüğü zaman
— Göllere gölgeler çöktüğü zaman. —
Saçını çözüp te döktüğü zaman
Dalga dalga düşüp akışı vardı.

Hüsnünde bir eda var ki âsiydi
Beni harap eden o edasıydı
Sevdalı gönlümün aşinasıydı
Yüzüme bir şirin bakışı vardı.

KASVETLİ YAĞMURLAR

Sonbahar yağmuru sessiz yağarken
Ufuklarda sisler çağlar görünür.
Bulutlar zihnime kasvet yığarken,
Karşımda gül rengi dağlar görünür.

Zihnim dolaşırken kırda, derede,
Hayaletler oynar şu meşcerede.
Ben henüz çocukken - bilmem nerede?! -
Çiğdem topladığım bağlar görünür.

Gönlümü gam alır böyle günlerde;
Servistana benzer o siyah perde
Neşeli güneşin doğduğu yerde
Yaslı bir dul kadın ağlar görünür.

18 Eylûl 1931

HUMMAYI AŞK

Hastayım, yalnızım, seni yanımda
Sanıp ta bahtiyar ölmek isterim.
Mahmur-u hülyayım; câm-ı lebinden
Kanıp ta bahtiyar ölmek isterim.

Bir olmaz emelin düştüm peşine
Vuruldum hüsnünün şen güneşine.
Kara gözlerinin aşk ateşine
Yanıp da bahtiyar ölmek isterim.

Talihin kahrı var her hevesimde,
Boğulmuş figanlar titrer sesimde.
O nazlı ismini son nefesimde
Anıp ta bahtiyar ölmek isterim

Bebek, ağustos 1328

UDUN TESİRİ

Çırağan devrini getirdi yâde,
Sunduğun piyale lâle mi nedir?
Lebinde titreyen cür'a-ı bâde,
Gonca gül üstünde jale mi nedir?

Füsun-u hüner var desti narında,
Edayı hasret var söz-ü sazında.
Gönüller inliyor lihtizazında
Udunun nağmesi nale mi nedir?.

Söyle ey gençliğin tac-ı gururu!
Nedendir ruhumun gizli süruru?
Kumral saçlarının hande-i nuru
Mehtab-ı hüsnünde hale mi nedir?.

2 eylûl 333

SERZENİŞ

Yürü!. Hey bi vefa hercai güzel.
Gönlüm o sevdadan vaz geldi geçti.
Soldu açılmadan gonca-i emel,
Sonbahara erdik yaz geldi geçti.

Sana şerh ederken hicran-ı aşkı,
Dizinde okudum destan-ı aşkı.
Buselerle aldım peyman-ı aşkı,
Unutma!. Arada söz geldi geçti.

Hüsnüne bu kadar niçin öğündün?!
Bir yanar ateştin sinemde; söndün!
Ahd ü peyman ettin sözünden döndün
O da bir hevesmiş!. Tez geldi geçti.

Bebek, 28 ağustos 1331

NİĞBOLU ZAFERİ ve KORKUSUZ JAN

Yazan :
Enver Behnan ŞAPOLYO

Türk tarihinin altın yaldızlı bir sahifesi de Yıldırım Bayezidin, müttefik Haçlı Avrupa ordularına karşı kazandığı Niğbolu zaferidir.

Yıldırım Bayezit, İstanbulu kuşatmış, bu tarihî şehri Türk yurduna katmak üzere uğraşıyordu. Bu fırsattan istifade eden Macar Kıralı (Zigismunt) hazırlığına başladı. Fakat önce Yıldırım Bayezide bir sefaret heyeti gönderdi. Bu heyet Yıldırımdan, hangi hak ile Bulgaristanı zaptettiğini sordu. Yıldırım Bayezit tek kelime söylemeden elçinin elinden tutarak Bursa saraymın, kıymettar silâhlarını ihtiva eden bir odasına götürdü, elile silâhları göstererek :

— İşte sebep, işte hak!

Elçi hiç bir ses çıkaramadı. Ertesi gün ters geri dönerek, Macar kıralına vakayı anlattı. Macar kralı hazırlığına başladı. Almanyadan, Macaristandan, Bohemyadan asker topladı. O zaman Papa bulunan (Bonifas) tan yardım istedi. Bizans imparatoru da Papadan yardım talep etmişti. Papa Avrupanın bütün hıristiyan devletlerine emirnameler gönderdi. Zigismunt Fransızlara da müracaatta bulundu. Bu zaman Fransa kıralı Altıncı (Şarl) ve Eflâk prensesi (Mirçe) ile anlaştı. Türk tehlikesine karşı Avrupada muazzam bir ordu hazırlandı. Bu ordu Fransızlardan, Almanların Bavyeralılarından, İstiryalılar, Ulahlar, Macarlardan mürekkepti.

Fransızlar, (Korkusuz Jan) adile şöhret almış (Kont dö Növer) in maiyetinde bulunuyorlardı. Korkusuz Jan Burgonya dukasının oğlu, Flander beyi ve Fransa kıralı (Şarl VI) ın amcasıydı. Maiyetinde Fransanın en muteber kontlarile mareşalları vardı. Töytonya şövalyeleri (Hohenzollern) kontunun, Bavyeralılar da kont (Mompe Legard) ın, Ulahlar da, Eflâk Voyvodası Mirçenin maiyetinde bulunuyorlardı. Bu Haçlı ordusunda zırhlı ve mızraklı olarak (12,000) süvari vardı. Venedikliler ve Rodos şövalyeleri de donanmalarını yardıma hazırladılar. Haçlı ordusu (Budin) yani, Budapeştede yerleşti. Bu ordunun gayesi Rumelinde bir tek Türk bırakmamak, muhasara edilmiş olan İstanbulu kurtarmak, oradan da Kudüsü islâmların elinden almaktı.

Bu suretle (70) bin kişilik müttefik ordusu Tunayı aşarak, Sırbistandan yola çıktılar. Kumandayı Macarlar aldı. Türkler Bizans önünde İstanbul muhasarasına devam ediyorlardı.. Yıldırım Bayezit, bütün Paleologos hanedanını çağırttı, onlarla görüştü. Bu mülâkattan sonra Haçlıların geldiği duyulunca yola çıktı. Müttefik ordusu Sırbistandan geçerek, Bulgaristana girerek önce (Vidin) kalesini aldılar. Sonra Niğbolu kalesi önlerine geldiler.

Yıldırım Bayezidin ordusu o devrin en muntazam bir teşkilâtına malikti. Yıldırım da cesur ve kudretli bir kumandandı. Yıldırım hareketlerini düşmandan gizliyerek Niğboluya altı saat kadar yaklaşmıştı. (Evranos) beyi bir miktar askerle öncü gönderdi, fakat kaleye yaklaşamadı.

Niğbolu kalesinin kumandanı da (Doğan) beydi. Yıldırım, Doğan beyin vaziyetini öğrenmek istiyordu. Fakat bu zor işi kimsenin başaramıyacağına inanarak, bu vazifeyi kendisi üstüne aldı. Yıldırım bir gecenin alaca karanlığından istifade ederek, atını yıldırım süratile Niğbolu kalesine sürdü. Ve kimseye görünmeden kaleye yanaştı. Kalenin duvarlarına elini dayadı ve gür sesile:

— Bre Doğan! Bre Doğan!..

Diye haykırdı. Kale kumandanı Doğan, Yıldırımın sesini tanıdı, kaleden başını uzatarak :

— Ne var Şevketlûm!..

Diye seslendi : Yıldırım kaledeki askerin adedini, zahire ve silâh miktarını öğrendikten sonra :

— Mukavemet et, düşmanı perişan edeceğim..

Diyerek, kaleden ayrıldı. Bayezidin böyle bir yıldırım süratile, kaleye varıp, sağ salim geri dönmesi üzerine kendisine asker (Yıldırım) lâkabını vermiştir. Yıldırım Bayezidin ordusu da Tunaya doğru ilerilediği.

Yıldırım Bayezit Niğbolu kalesi önlerinde muharebe nizamını aldı. Ordusunu sağ ve sol kol olmak üzere ikiye ayırdı. Kendisi de Yeniçerilerle beraber merkezde kaldı. 25,000 askeri de ihtiyatta bıraktı. Müttefikler ise bu hazırlıktan haberdar değildiler. Çokluklarını görerek mağrur oluyorlardı. Müttefiklerden birisi şunu söylemişti :

— Gök yere düşecek olsa, mızraklarımızın ucu ile tutarız!..

Avrupalı müttefik ordularının muharebe tertibatı da şu idi: Birinci hatta Fransızlar, ikinci hatta Bohemyalılarla, Bosnalılar, üçüncü hatta ise Almanlarla Macarlar, sağ tarafta Mirçenin Rumen askeri, sol tarafta da Hırvatlar bulunuyordu. Her iki ordu muharebeye hazırdı. Birdenbire bir emirle Fransız şövalyeleri ileri atıldılar. Bu zamcenge susamış Türk erleri, her tarafı zır Fransızlara gözlerini diktiler. Sancağı şöaçıldı. Tekbir sesleri yeri göğü inletti. Köşvurmağa başladığı zaman yer yerinden nadı.

1396 yılnın 20 eylûlünde Niğbolu ha başlamıştı. Fransız süvarileri ilerliyor Yerlere ucu sivri binlerce çelik kazık kilmişti. Bu çelik örgü önüne gelmiş o Fransızlar ne gördüklerine hayretle bak ken önde diz çökmüş tirendazların ateş uğradılar. Bunlar düşmana ufak bir zay verdikten sonra, Türk harp usullerine g geri çekilir gibi göründüler. Fakat Fransı bu örgülerin içinden de ilerliyorlardı. K şılarına bu defa ikinci bir hat Yeniçeri çıktı. Bunlar da ufak bir manevradan so ortadan kayboldular. Fransızlar hiddetlerek süratlerini arttırdılar. Bu zaman karı rına dalkılıç Anadolu timarlı sipahileri labıyıkları, eğri kavukları ve pırıl, pırıl nan kılıçlarile çıktılar. Bu zaman muhar şiddetlenmişti. Fransız başları, havada u yordu. Bu şiddetli muharebe devam eder bir kumanda ile sipahilerin sağa, sola ay larak, Fransızları daha içeri almaları bir du. Bu zaman Fransızların karşısına bin uzun mızraklı yaya askeri çıktı. Ark rını da sipahiler derhal bir cep yaparak mışlardı. Cesurane hücum eden, bu ac asker bu defa korkmağa sağa, sola kaçışm başladılar. Fakat kaçanların başı Yeniç lerin elinde, Yıldırımın otağı önüne a rak muazzam bir ehram teşkil etti. Ömü rinde bu şekilde harp usulünü duymamı görmemiş bu Avrupa şövalyeleri, Tür önünde bir buz gibi eridiler. Bu esn Macar kıralı Zigismunt uzakta idi. Fran lara yardım edemedi. Fakat her türlü fe keyi gözüne aldırarak Fransızlara bir t tar süvari gönderdi. Bunda da muvaffak madı. Bu defa Almanlar, Ulahlar, Türk a rine, usulsüz, plânsız delice hücum ediyo dı. Hele merkezde bulunan Yıldırım pek surane harp ediyordu. Bu esnada Yıldır atı öldü. Kendisi de yaralandı. Gene c retini kaybetmedi. Derhal başka bir at nerek muharebeye devam etti. Türklerin lip geleceklerini anlıyan Mirçe derhal T lerin tarafına geçti. Düşman askeri ne ğunu şaşırmıştı. Bir cehennem ateşi iç

ÇINARALTI

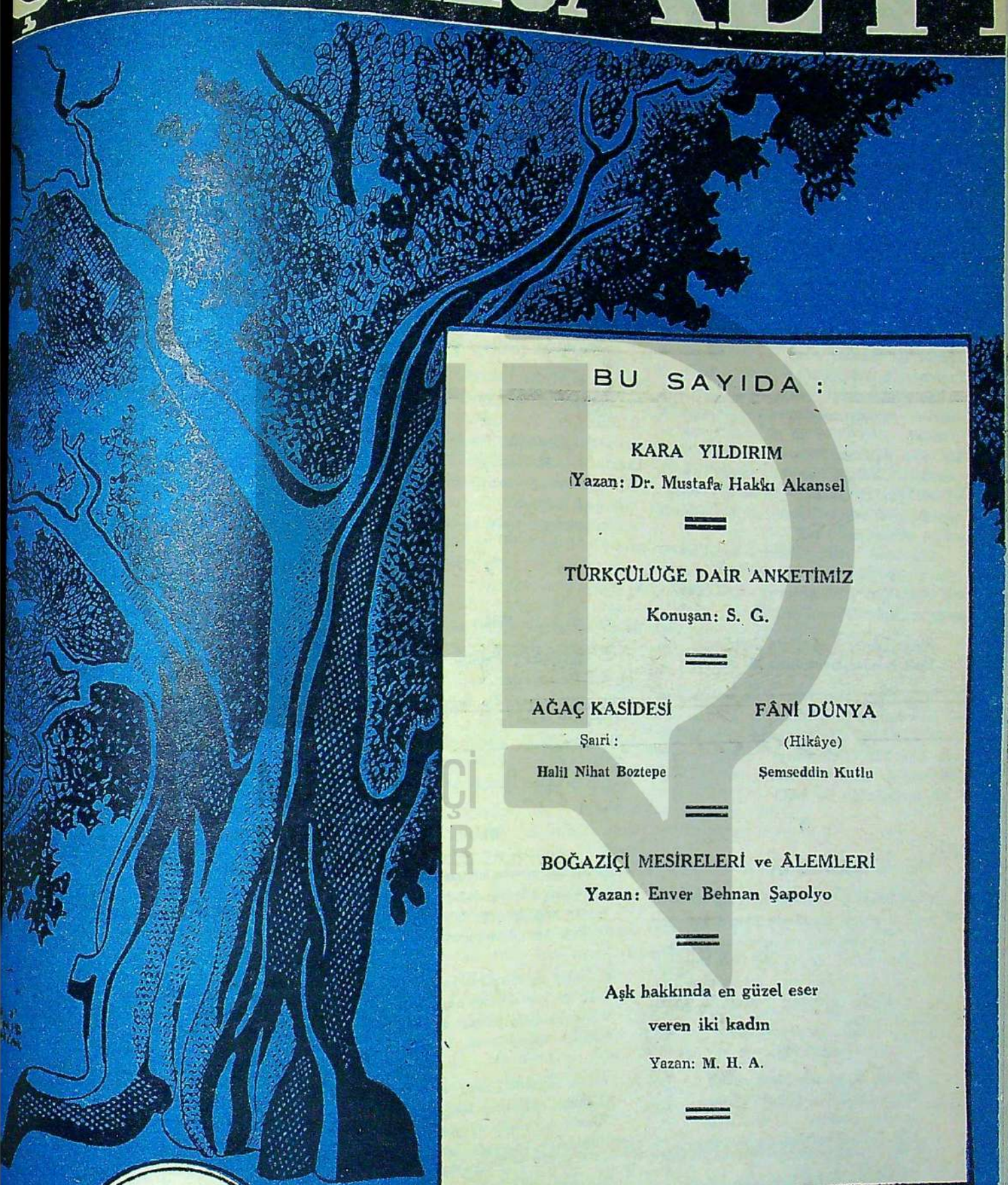

BU SAYIDA :

KARA YILDIRIM
Yazan: Dr. Mustafa Hakkı Akansel

TÜRKÇÜLÜĞE DAİR ANKETİMİZ
Konuşan: S. G.

AĞAÇ KASİDESİ
Şairi :
Halil Nihat Boztepe

FÂNİ DÜNYA
(Hikâye)
Şemseddin Kutlu

BOĞAZİÇİ MESİRELERİ ve ÂLEMLERİ
Yazan: Enver Behnan Şapolyo

Aşk hakkında en güzel eser
veren iki kadın
Yazan: M. H. A.

Sayı : 94
Kuruş : 15

HAFTALIK
FİKİR VE SANAT

Yaylâ Türküsü

FİATI : 50 KURUŞ

En ince, en sanatkâr, en hassas kadın şairimiz Halide Nusret Zorlutuna'nın en güzel şiirlerini bir araya toplayan bu çok güzel şiir mecmuası (Çınaraltı) Yayınının dördüncü kitabı olarak

Yeni Çıktı.

Umumî satış yeri: İstanbul Ankara caddesi No. 47 Çınaraltı idarehanesi

DEVA

KAŞELERİ

Baş, diş, nezle, grip, romatizma

Ve bütün ağrıları derhal keser

Sıhhiye Vekâletinin ruhsatını haizdir. İcabında günde 3 kaşe alınabilir.

7 TEMMUZ

Deniz mevsimi başlıyor. Plâjda, güneş banyosundan sonra denize girmek, neşeyle dans etmek, ve rahat bir uyku uyumak için bir

Millî Piyango

bileti almalısınız. Bir mevsimin bütün sevinci bu biletlerin içindedir.

Basıldığı yer:
Cumhuriyet Matbaası — İstanbul

Sahibi ve Neşriyat Müdürü:
Orhan Seyfi Orhon

kalmıştı. Ölüm Türk kılıcından korkanlara bir kurtuluş oluyordu.

Muharebe meydanından ilk kaçan Zigizmund oldu. Avrupalı kahramanlar, Türkün kılıcından kurtulmak için canlarını Tuna nehrine attılar. Bir çoğu da yollarda açlıktan öldü. Palatina kontu bir dilenci kıyafetine girerek kaçmıştı. İmparator Zigizmund bir kayığa binerek, Bizansa canını dar atmıştı. Macar ordusu da tamamen mahvedildi. Korkusuz Jan ve diğer yirmi dört Fransız asilzadesi esir düştüler. Bu muharebede Türkler 35 bin zayiat vererek, Niğbolu zaferini kazanmışlardı. Bununla beraber Fransızlar bir çok ta halkı katletmişlerdi. Yıldırım Bayezit, muharebe meydanını dolaştığı zaman, verdiği telefatı görünce göz yaşlarını tutamadı. Sivil halkı katledenleri de Korkusuz Janın karşısında katlettirdi. Zigizmund bir sene sonra memleketine döndü. Niğbolu zaferi Avrupada büyük bir heyecan uyandırdı. Yıldırım Bayezit Niğbolu zaferini bütün hükûmetlere ilân etti. Halife de kendisine bir menşur göndererek (Sultan-ı iklim-ür-Rum) ünvanını verdi. Bundan sonra Padişahlara (Sultan) ünvanı verilmiştir. Fransız esirleri de (Mihaliç) e sevkedildi. Bayezit de Bursa sarayına çekildi.

Niğbolu harbine dair Türk tarihlerinde mufassal malûmat yoktur. Halbuki Niğbolu muharebesinde bulunan Avrupalılar hâtıralarını tamamile neşretmişlerdir. Niğbolu harbi hakkında en mufassal malûmat 1906 da (Güstav Kling) tarafından neşredilen bir eserdir.

Niğboluda esir edilen Korkusuz Jan, Kont dö Lamarş, Kant dö Bar, Sir Dekosi, Sir Dolatremoy, mareşal Bosiko vesaire idi. Bunlar bir kafile halinde Edirne yolile Gelibolu'ya oradan da Mihaliçe gönderildi. Fransızlar derhal Bursa sarayına bir heyet gönderdiler. Bu heyette kıral tarafından mabeyincisi ve müşaviri Şato Moran, Burgonya dükü Filip tarafından da Burgonya valisi Jan dö Verji ile Jilber dö Lovergem bulunuyordu. Murahhasların maiyetinde bir çok adamlarla beraber atlar, köpekler doğanlar da vardı. Yalnız bunları sevk için yirmi dört uşak verilmişti. Bununla beraber kıymettar hediyeler ava müteallik birçok da eşyalar vardı.

Hediyeler arasında on iki ak doğan vardı ki, bunlar Paristen ve Almanyadan satın alınmıştı. Eşyanın en mühimleri: İnci ve elmas işlemeli doğancı eldivenleri, on iki ağır koşum ve eyer takımı vardı. Bu takım gayet kıymetli bir kumaşla süslenmişti. Kumaşı altın çiviler ve güllerle kaplamışlardı. Saçakları ve işlemesi bütün Kıbrıs sırmasındandı. Bilhassa iki at vardı ki, Burgonya dukasının atlarına mahsus örtülerle örtülmüştü. Bunlardan maada on iki kopay ve tazılar, nefis al çuhalar, ve kıymetli halılar ve kumaşlar da bulunuyordu. Bu halılara İskenderin hayatına ait resimler yapılmıştı. Yıldırımın büyük İskenderi sevdiğini bildiklerinden hususi bir surette yaptırılmıştı. Altın ve gümüş takımları arasında bulunan bir kupa nazarı dikkati celbetmekte idi. Bütün bu hediyeler altı beygire yükletilmişti. Bu heyet bu eşyalarla Fransadan Macaristana, oradan da Balkanlardan Bursaya geldiler.

Bu heyet Bursaya geldiği zaman Yıldırım Bayezit, bütün Fransız esirlerile beraber Bursaya altmış fersah mesafede bulunan Tirebolu kasabasında idi. Bayezit, bu heyetle müzakereye girişti. Müzakere 1397 senesinin haziranında sona erdi. Esir düşen şövalyelerin fidyei necatları (100,000) filori altın olmak üzere kararlaştırıldı.

Yıldırım Bayezit, heyete parlak ziyafetler verdi. Hattâ bir de av tertip etti. Türk hükümdarının muhteşem av alayı, Fransız zadegânının gözlerini kamaştırdı, hayretlerini mucip oldu. Bu avda yedi bin doğancı ve altı bin köpek hizmetkârı vardı. Köpeklerin çulları canfesten, parsların tasmaları mücevherli idi. Bu servet ve ihtişam karşısında o zamanın fakir Avrupalı zadegânı şaşakaldılar ve gözlerine inanamadılar. Bursa sarayında bulunan zümrüt, yakut, elmaslarla süslenmiş olan bir perde, cihanda bir tek imparatorun sarayında yoktu. Heyet vazifesini bitirdikten sonra Bursadan, Mudanyaya oradan bir gemiye binerek Venediğe gittiler. Bir kaç ay sonra da fidyei necat geldi. Hükümdar bu paraları aldıktan sonra Korkusuz Jana :

— İşte bana karşı silâh kullandığın halde gene seni affediyorum. Memleketine git istersen gene bütün milletleri başına topla, gene gel!. Bana gene böyle parlak zaferler kazanmak fırsatını verirsen memnun olurum. Beni gene harp meydanında daima karşında bulursun, çünkü ben harp ve fetih için doğmuş bir adamım!.. dedi.

Korkusuz Janda bu kadar yürek ne gezer. Korkusuz Jan Niğboludan sonra, korkak Jan olmuştu. Bu kahramanane söz karşısında da dona kalmıştı. Bütün esirler şubat ayında Türkiyeden Fransaya dönerek canlarını kurtardılar, bir daha Türk ordusunun önüne çıkmamağa ant içtiler. Bu korku onlara fena halde sinmişti.

Yıldırım Bayezit gene İstanbulun muhasarasile meşgul oldu. Fakat bu defa onun karşısına talih Şarktan Temürlenk gibi bir âfeti gönderdi. Onunla da aynı şekilde cenk etti. Fakat bu Türk kumandanına esir düştü. Nihayet Akşehirde parmağındaki zehirli bir yüzüğü yalıyarak intihar etti.

Enver Behnan ŞAPOLYO

YENİ İLİM VE TEKNİK

Muhtelif makineler

Yazan :

Salih Murat UZDİLEK

Bazı makineler endüstride doğmuş sonradan ilme girmiştir. Buna en canlı misal yel değirmenidir. Hububatı öğütmek için pek eski zamanlarda icat edilen yel değirmeni sonradan anemometre adile ilme girmiştir. Bu cihaz rüzgârın hızını ölçmek için [illegible] Metre ile nihayet bulan cihazların çoğu çü işlerinde kullanılır. Meselâ, termometre, barometre, voltmetre, ampermetre, [illegible] vesaire gibi.

Bir vakitler lâboratuvarda gaz ölçmek için kullanılan gazometre bugün havagazını saklamak için gazhanelerde kullanılır. Gazhanelerde bu koskoca silindirleri hepiniz görmüşsünüzdür.

Bir lâboratuvar cihazı olarak keşfedilen röntgen cihazı sonradan endüstri ve tababete geçmiştir. Bu cihaz o kadar islâh edilmiş ve ucuzlamıştır ki eskisile yenisi arasındaki büyük fark derhal göze çarpar. Bugün röntgen cihazı tababet ve endüstride en mühim muayene, teşhis ve araştırma vasıtalarından biridir. Diş rahatsızlıklarının teşhisi için kullanıldığı gibi demir dökümünün içindeki arızaları da keşfe yarar. Bir çok hastalıklar röntgen cihazile teşhis edildiği gibi bazıları da röntgen şualarile tedavi edilmektedir.

Geçen nesilde lâboratuvardan endüstriye geçen mühim cihazlardan biri santrifüjdür. Bugünlerde ultrasantrifüjün lâboratuvardan endüstriye geçeceği söylenmektedir Âdi santrifüj kendisinden hafif veya ağır zerreleri havi olan — meselâ, kan veya süt gibi — bir mayiden zerreleri ayırmağa yarar. Kaymak ayıran cihaz sütten hafif kaymak zerrelerini ayırdığı gibi tıp lâboratuvarlarındaki santrifüj idrar veya kandaki ağır zerreleri ayırır. Bir mayii havi olan bir tüp büyük hızla döndürülürse en ağır olan zerreler dışarı kaçmağa çalışır, tübün dibinde toplanır. Meselâ, kanın mayi kısmına nazaran ağır olan kırmızı kürecikler kanda bu suretle ayrılır. Fakat sütte hafif olan kaymak zerreleri ortada kalır, sütün ağır olan mayi kısmı dibe gider. Bu cihaz islâh edile edile nihayet ultrasantrifüj şeklini almıştır. Asrımızın en mühim icatlarından biri olan bu cihazı gelecek yazıma bırakıyorum.

Salih Murad UZDİLEK

Millî Şairimiz

M. Emin Yurdakul'un

Yetmiş beşinci yıl dönümü

◆ ◆ ◆ ◆

Çınaraltı aziz millî şairimiz Mehmet Emin Yurdakul'a Türk milletine en olgun eserlerini verecek kıymetli,- uzun bir ömür diler.

Türk şairi Mehmet Emin (Yurdakul) un yetmiş beş bahar gören ak saçlarına, Eminönü Halkevinde, bütün memleket gençliğinin sevgisinden örülmüş bir çelenk koydular. Bu çelengi, o gün kimse görmedi. Çünkü, ilk defa olarak yazdığı şiirde: «Ben bir Türküm!» demek cesaretini gösteren bu kuvvetli milliyetçinin asıl kuvveti, görünmemesinde ve görünmek istememesindedir.

«Çınaraltı» için ondan bu mutlu yıl dönümü münasebetile ilk Türkçe şiirinin hangisi olduğunu sorunca, yaşlandıkça mânası derinleşen gözlerini gözlerime dikmiş:

— İlk Türkçe şiirim hangisi midir? Fakat, ben ömrümde Türkçe olmıyan, tek mısra yazmadım! demişti.

— Ya o, bütün şöhretinizi, borçlu olduğunuz şiir?.

Mehet Emin Yurdakul, yurt hizmetinde ağarttığı yakışıklı sakalını hafifçe okşıyarak:

— Ha... Şu.. diye gülümsedi: «Ben bir Türküm, dinim cinsim uludur!» değil mi?.

— Evet, üstadım...

— Ben, bu yazımı, 313 Yunan harbi başüzere bulunduğu sıralarda, Selânikte çıkan «Asır» gazetesinde neşretmiştim.

Mehmemt Emin Yurdakula sordum:

— Türkçe şiir yazmağı size ilham eden hangi hâdisedir?..

Bu sualim, ona elli üç sene evvelki hâtıralarile başbaşa kalmak vesilesini verdi:

— Ben Türkçülüğü, dedi, hayat arkadaşımdan aldım. Bundan tam elli dört, elli beş sene evvel, Şibinkarahisarlı bir kızla evlenmiştim. O güne kadar Anadoluyu görmüş adam değildim. Fakat benim Anadoluya gitmemekliğim bir şey ifade etmezdi. Çünkü Anadolu, o günden itibaren evimin içindeydi. Hakikî Türkçeyi, ilk defa onun temiz dilinden öğrendim. Anadoluyu da, gene karımın überliğile görüp öğrendim. Şu sözünü rüm sona erdiği güne kadar hatırlıyacam:

— Çocuklarına ben bakacağım.. demişti, n millet babası sayılırsın!

Ve o günden beri, beni çalışmalarımda best bırakmıştı. Bu hizmeti, tam 53 yıl am etti!

Yurdakula sordum:

— Efganlı Cemaleddinin hayranları arana bulunduğunuzu birçok vesilelerle tekederler. Halbuki, bu zat. Türkçü değil i idi.

Mehmet Emin Yurdakul, hemen cevap verdi:

— Doğrudur. O islâmcı idi, ben ise Türkçüyüm. Fakat «Cemaleddin Efganlı» her şeyden evvel, mükemmel bir insandı. Kendisine bağlılığım asıl o bakımdandır.

— En çok sevdiğiniz şiir?

— Hepsini ayrı ayrı severim. İyi bir baba, çocuklarından hangisini ötekilerine tercih edebilir?

Fakat, ne bileyim ben, meselâ şu mısraı şahsen çok severim:

Bu dünyada, her kim Türke düşmansa,
Onun kanı bizim için kevserdir,
Bu kanlarla hattâ Kâbe boyansa,
Ora, bize şafak doğmuş bir yerdir!

Yazdığım şiirlerin çoğunda, «ıstırap» hâkimdir. Bundan dolayıdır ki, (Ahretlik) i, «Anadolu» yu severim. «Ey Türk Uyan» da, ırkımın uğradığı haksızlıkları terennüm ettim. «İsyan ve Dua» şiirim de en heyecanlı dakikalarımın ifadesi olduğu için hâfızamda yer etmiştir. Nesir olarak da «Dante» yi ötekilerine tercih ederim. «Devrim», Türk milletine ithaf edilmiş bir eserimdir. «İstiklâl Destanı», Türk ordusuna ithaf edilmiştir. «Ankara» şiirini Türk gençliğine armağan ettim. Mücadele, zafer ve inkılâbı terennüm eden yazılarımda, Türk milleti için gördüğüm rüyalar ve beslediğim idealler gizlidir. Bunların hepsi benim gençliğe vasiyetnamem hükmündedirler.

— Yeniden bir şeyler hazırlıyor musunuz?

— Hâtıralarımı yazıyorum. Elli yıllık hâtıralar... Bunların arasında Cemaleddin Efgani hakkında yazılmış şeyler de var.

— Vaktile «Putları kırıyoruz!» başlığı altında çıkan yazılarda sizin de şahsiyetinize tariz etmişlerdi. Bunlara topyekûn verilecek cevabınız?

Mehmet Emin Yurdakul, başını kaldırdı:

— Bana bugüne kadar o kadar çok oklar atılmıştır ki, artık yeniden atılan oklar, benliğimde saplanacak yer bulamıyorlar. Ve evvelce saplanan oklara çarparak, kırılıyor, ayaklarım altına seriliyorlar.

Zaten ideal yolunda yürüyen kim vardır ki, taca dikenlerle örülmemiş olsun. Değersiz başıma, taç giydirmek istiyenler, bu tacı, bana atılan okların dikenlerile örerlerse beni daha çok memnun ederler.

***

Dert yanış

A kuş!. A garip kuş!. A mavi kuşum
Ben hâlâ ağrımı dindiremedim
A benim efendim canım kardeşim
Gözümün yaşını durduramadım.

Senin gibi aşka düştüm düşeli,
İçim baştan başa hasret döşeli,
Bağır yanık, gönül doğuştan deli
Baharı içime sindiremedim.

Nakş oldu alnıma geçen seneler
Neler çektim gurbet elinde neler
Beni yanık Kerem gibi analar
Bir türlü içimi sindiremedim.

Ne mutlu.., bahardan bahara dönüş
Ne güzel bir kiraz dalında ötüş
Kuşum eksilmesin gözlerinden düş
Yârî düşte olsun ben göremedim.

Halim Tağcıoğlu

TÜRK SOYUNDAN GELMİYEN TÜRK BÜYÜKLERİ İÇİN NE DÜŞÜNEBİLİRİZ?

(5 inci sahifeden devam)

mez ve İstanbulda yapılan büyük saray dü günlerinde her gün bir kaç yüz Hırvat, Ma car delikanlısı sünnet olarak sevine sev islâm dinini kabul eder.

O kadar sağlam bir Türk terbiyesi a ve tamamen Türkleşen devşirme çocuk böyle yüksek bir muhite girdikten sonra h gün biraz daha Türklüğe bağlanır, can ve yü rekten bu gayeye hizmet eder, nihayet b gaye uğrunda canlarını bile verirlerdi. İ devşirme Paşaların muvaffakıyetlerinin esaslı sebebi o devirlerde Türkün çok yük sek bir kültür ve medeniyete sahip oluşudur Onların başardıkları işlerin şerefi de ke ırklarına değil, doğrudan doğruya onları yetiştiren Türk milletine, Türk kültürüne u şır. Esasen devşirme çocuklarının alınd Balkan milletleri, daha sonra Çerkezler Gürcüler, Araplar bu devirlerde en söni en kudretsiz zamanlarını yaşıyorlardı. Ni Mahmut veya İbrahim Paşaların yetiştiği devirlerde milliyetini muhafaza etmiş Hırvat veya Rum büyüğü yetişmemiştir? Ni çin Cağaloğlu Sinan veya Hakîmoğlu Ali Paşaların yaşadığı günlerde o ayarda bir İtalyan kumandanı görülmemiştir? Hayır! Bü bu isimler onların değil bizimdir. Onları yaratan, yaşatan ve muvaffakıyete ulaştıran sadece Türklük olmuştur.

Türklük başlı başına bir âlem, büyük bir varlık olduğu halde yüksek bir gayedir. Can ve yürekten bu gayeye hizmet etmiş ol lar nur içinde yatsınlar!..

Hasan Adnan Giz

Rıza Tevfikle İkonuştuk

— Baştraafı 8 inci sayfada —

ilimler sahasında, bazı yeni keşifler vukua geldi. En başta, şu gland'ların vücudumuzun gelişmesindeki rolleri! İki utak mercimek tanesi kadar şeyin, vücudumuzun ihtiyacı nispetinde kireci tam ölçüsü ile ve (doz) una göre, ne fazla, ne eksik verişi gibi bir takım sırrına akıl ermez incelikler, artık tesadüfe hamledilemiyor.

Hele şu kandaki beyaz kürelerin hastalık mikroplarile mücadelesi başlı başına bir mucize değil midir?..

Diyelim ki hılkatin başlaması, yokluğun kımıldanışından tekevvün eden Esirin hudusile vâkidir. Peki ama bu kımıldayışı yapan kim?.

İşte ebediyen meçhul kalacak sırlardan biri daha!. Bu meçhule Allah demekle başka bir ad vermek arasında fark yoktur. Beşer vicdanı, varlığın en büyük muammasıdır : Allah da oradan geliyor.

Atomun parçalanması nazariyesinden şu çıktı ki : Madde sandığımız şey, madde olamıyacak kadar küçük cümleciklerden mürekkep birer kuvvet kumkumasıdır! İşte Allah telâkkisini doğuran başlıca sebep...

Size sorarım, rica ederim, insan dediğimiz mahlûkun duygusunu, aklını, idrakini, ve meselâ felsefeye merakını, şiire kabiliyetini, musikiye muhabbetini, daha buna benzer ve benzemez, bedii yahut gayri bedii bir çok hislerini elektronların boşluğu arasında nereye sıkıştıracağız? Tasavvur edilebilir mi ki, bir büyük çamur yığınından ibaret olan Küremizde bir mahlûk çıksın. Türlü hılkat esrarını düşünsün. Sevsin, kin beslesin. Allahı tanısın, yahut inkâr etsin. — Çünkü ikisi de bir kapıya çıkar — Fakat her halde müspet, menfi bir duygu sahibi olsun. Sonra bu varlık sadece bir madde yığınından ibaret bulunsun?..

Son keşifler meydana çıkardı ki, ilmin bu işe eli yetmiyor. İlim, yalnız hayatımız ve refahımız için lâzım olan kaideleri öğretiyor bize.. Bundan ilerisine aklı ermiyor.

Şu muhakkak ki: Kâinat, kendi kendine işliyen bir oyuncaktan ibaret değil! Onun ötte bir kurucusu var.

— Bey babacığım.. Üzülüyorsunuz. Yeter artık...

Bunu söyliyen karısı bayan Nazlı idi. Gözlarını, filozofun boynunda halkalıyarak, çıtı pıtı bir kız gibi böyle hitap ediyordu.

Fakat, üstat, susmağa razı olmadı. Devam etti :

— Bayezit Bistami'nin bence en güzel şudur :

«Sübhanî mâ âzâmı şânî»

Yarabbi, benim şanım ne kadar büyük... Bistami gibi bir din adamı kendi kendine böğemez. Buradaki «şanı büyük» tâbiri, nefsine değil, doğrudan doğruya onu bu kadar mükemmel bir varlık halinde yaratan Allahına râcidir.

Koca Şirazlı Hafız, yedi yüz şu kadar sene evvel nasıl da kestirip atmıştır :

«Vücudu mâ muammaist Hâfız
Ki tefireş füsunestü fesane»

«Bizim vücudumuz bir muammadır, ey Hafız! Bu muammanın tefsiri ise sihir ve masaldan ibarettir.»

Allahın birçok sıfatları var. Derviş ise bu sıfatların hiç birinde Tanrının varlığını temsil kudreti görmez. Sadece «Hû» deyip keser. Hû... Yani «O», her şey odur.. Ne varsa, bu «Hû» da gizlidir. Bütün dünya, muhakkak ki gitgide tasavvufa dönüyor.

Filozof, burada sözü birdenbire «Peyami Safa» nın Tasviri Efkârda çıkan «Gelen hangi Rıza Tevfiktir?» başlıklı yazısına getirdi. Ve ben sormadan :

— Peyamiye cevabım kısa olacak, dedi: Ben o doğduğu gece, babasının evinde misafirdim. Şimdilik bu kadar.. Yalnız, bana çatmak istiyenlere şurasını hatırlatayım ki, bu sefer kimse ile kavga etmek niyetinde değilim. Bu yaşta memleketine dönen adam, ancak helâllaşmağa gelir. Ben de, aralarında Peyaminin de bulunduğu dostlarımla helâllaşmağa geldim. Tehdit etmeğe kalkışanlar olursa onlara da emr ü ferman Hazreti men iehül emrindir, deyip geçeceğim.

Bu bahsi daha fazla uzatmamak için sözü değiştirdim :

— Sizin bizce malûm olan bir kaç şahsiyetiniz var : Filozof, şair, âlim, sporcu, musiki ve güzel sanatlar âşıkı Rıza Tevfik... En fazla zevki, bunlardan hangisi ile meşgul olurken duyarsınız?

Filozof, bir saniye düşündükten sonra cevap verdi :

— Benim asıl benliğimi ortaya koyan şey, şairlik tarafımdır. Şiirlerimi kim okuyup sevmişse, beni ancak o anlamıştır. Felsefe akideleri, bir kararda kalmaz. Bugün kurulan bir nazariye yarın değişebilir. Ve o akideye bağlanıp kalmış olanların bütün kıymeti bir anda sıfıra iner. Yaydığı fikirler, müzelik olur. Fakat şiir, birbirine bağlı geniş bir hayat silsilesinin ifadesidir. Benden sonra yaşıyacak olanlar, bunlardır. Elbette ki şiirle iştigali, öteki meşguliyetlerimin hepsine tercih ederim. Çünkü, felsefeye dalmak sadece bir muamma ile uğraşmaktır. Spor, tamamen maddi... Musiki iptilâsı ise şahsi... Benimle birlikte bu dünyadan gitmiyecek olan şey yalnız şiirdir. Gazetelerde çıkan karikatürlere bakark hakkımda hüküm vermek istiyenlere sözüm yok. Ben, beni anlıyanlarla konuşurum.

— Hâtıralarınızı yazdınız mı?

— Yazdım. Fakat henüz tasnif etmeğe vakıt bulâmadım. Elim değerse, hepsini bir araya toplayıp kitap halinde neşretmek niyetindeyim.

— Gurbette en heyecanlı gününüz?..

— Beyrutta ilk konferansımı verdiğim gün... Süriyenin o zamanki Maarif Nazırı Bunur ile daha birçok Fransız ve hemen bütün yabancı konsoloslar beni dinlemeğe gelmişlerdi. Konferansımı bitirdikten sonra Bunur yanıma sokuldu :

— İki saat 20 dakika konuştunuz, dedi. Hem de en çetin bir felsefe bahsi üzerinde.. Bugüne kadar, hiç bir ilim adamı tanımıyorum ki, felsefe tâbirlerini sizin kadar yerinde kullanabilsin!

Sonra tanımadığım daha başka zatlar da gelip ayrı ayrı elimi sıktılar. Bir Türk filozofu sıfatile gurbet diyarında, yalnız bu konferans vesilesi ile değil, daha birçok fırsatlarda, her sınıf halktan gördüğüm saygı ve sevgi, ömrümün bütün acılarını karşılıyacak kadar kuvvetlidir.

— İstanbulun en çok neresini beğenirsiniz?..

— Şimdilik içinde oturduğum evi, her semte tercih ediyorum. İstanbulda gezip görmediğim birçok yerler var. Ayağa kalkabilirsem, hepsini ayrı ayrı dolaşacağım.

— Mecmualara filân yazı yazacak mısınız?.. Meselâ Çınaraltı'na..

— Evvelâ, şu «Çınaraltı» nı bir görelim. Mülâkat çıkan nüshayı bana gönderirseniz memnun olurum.

Filozofun etrafında bulunanlar, bu kadar uzun konuşmasını, sıhhati bakımından doğru bulmuyor, ne zaman kalkacak diye benim gözümün içine bakıyorlardı. Vakıt hayli ilerlemişti. Fakat üstat, bu sefer de «Mehmet Akif» den bahis açtı :

— Vaktile bana küfrettiği halde, sonradan onunla ne kadar iyi anlaşmıştık. Çünkü, Mehmet Akif, doğru, mert, açık kalbli adam. Kimsenin emrile bir şey yapmaz. Ona darılmak kimin elinden gelir ki?. Mısırda hastalandığı sırada ziyaretine gitmiştim. Bana hediye ettiği «Safahat» a hakkımda ne iltifatlı sözler yazmıştı. Zaten her kim hakşinas ise, benimle yarım saat konuşsun, hakkımda verdiği hükmü mutlaka değiştirecektir.

Rıza Tevfik sözlerini şöyle bitirdi :

— Orhan Seyfeddin ve Yusuf Ziya beylere selâm söyleyin. Beni hatırladıklarından dolayı kendilerine teşekkür ederim. Dersiniz ki filozofu gördüm... Kendisi dermansız ama, çenesi, eskisi kadar kuvvetli.. İyileşirsem kimbilir, belki bir gün Çınaraltında bir fincan kahve içmeğe gelirim.

S. G.